PARTEA A II-A

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2026–2035

Cuprins

3. Viziunea și cadrul strategic de dezvoltare 6

3.1. Context strategic și programatic 6

3.1.1. Contextul strategic european 7
3.1.2. Contextul strategic național 8
3.1.3. Contextul strategic regional și județean 9
3.1.4. Corelarea cu documentele strategice și de planificare locale 10
3.1.5. Cadrul programatic și oportunitățile de finanțare 2021–2027 11
3.1.6. Perspectivele de finanțare pentru perioada 2028–2034 13
3.1.7. Implicațiile contextului strategic și programatic 14
3.2. Conceptul de dezvoltare teritorială integrată 16

3.2.1. Principiile dezvoltării teritoriale integrate 16
3.2.2. Structura teritorială și logica de intervenție 16
3.2.3. Modelul de cooperare interadministrativă 17
3.3. Viziunea de dezvoltare 2035 19

3.3.1. Continuitatea și actualizarea viziunii strategice 19
3.3.2. Viziunea 2035 (propunere) 20
3.3.3. Imaginea dorită a teritoriului la finalul perioadei 20
3.4. Obiective, direcții și priorități strategice 21

3.4.1. Continuitate și schimbări față de SIDU 2021–2030 21
3.4.2. Structura strategică 2026–2035 23
3.4.3. DD1. ZUF Sebeș – teritoriu cooperant și conectat 25
3.4.4. DD2. Economie competitivă, diversificată și capital uman 26
3.4.5. DD3. Calitatea vieții, servicii publice și coeziune socială 27
3.4.6. DD4. Teritoriu rezilient, durabil și bine planificat 28
3.4.7. Obiectivul transversal. Administrație modernă și digitalizare 28
3.5. Logica de intervenție și indicatorii strategici 30

3.5.1. Logica de intervenție 30
3.5.2. Principii pentru indicatorii strategici 31
3.5.3. Indicatori strategici de rezultat 32
4. Planul de acțiune și portofoliul de proiecte 34

4.1. Planul de acțiune 34

4.1.1. Structura de implementare și coordonare 34
4.1.2. Implementare și monitorizare 35
4.1.3. Etape de implementare 36
4.1.4. Priorități de intervenție pe obiective strategice 36
4.1.5. Bugete estimative și surse potențiale de finanțare 41
4.2. Portofoliul de proiecte 43

4.3. Prioritizarea proiectelor 44

4.3.1. Criteriile de selecție 44
4.3.2. Nivelurile din portofoliu 45
4.3.3. Rezultate preliminare 45
4.4. Proiecte integrate și proiecte de interes zonal 46

4.4.1. Definiții 46
4.4.2. Intervențiile zonale din portofoliu 46
4.4.3. Pachete integrate propuse 47
4.4.4. Mecanisme de realizare 48

5. Domeniile de intervenție și integrarea transversală 49
5.1. Matricea obiective–priorități–proiecte 49
5.2. Teme transversale 53
5.2.1. Temele și modul de integrare 53
5.2.2. Relevanța temelor pe direcții de dezvoltare 54
5.2.3. Cerințe pentru proiecte 55
5.2.4. Monitorizarea temelor transversale 56
6. Cadrul instituțional și capacitatea de implementare 57
6.1. Structuri, roluri și responsabilități 57
6.2. Cooperare și parteneriate 58
6.3. Capacitate administrativă și managementul datelor 59
6.4. Capacitate financiară și surse de finanțare 59
7. Mecanismul de implementare, monitorizare, evaluare și revizuire 60
7.1. Implementarea SIDU 60
7.2. Sistemul de indicatori 60
7.3. Monitorizare și raportare 62
7.4. Evaluare 62
7.5. Actualizarea Planului de acțiune și a Portofoliului 63
7.6. Revizuirea SIDU și evidența modificărilor 63
7.7. Riscuri și măsuri de răspuns 64

Lista tabelelor

Tabelul 1: Documente strategice și de planificare locale relevante pentru SIDU 2026–2035 10
Tabelul 2: Prioritățile Programului Regiunea Centru relevante pentru Sebeș și ZUF 11
Tabelul 3: Alte programe și instrumente relevante pentru SIDU, 2021–2027 12
Tabelul 4: Teme strategice emergente și orientări pentru intervenții 14
Tabelul 5: Tipuri de teritorii în zona urbană funcțională extinsă și logica de intervenție 16
Tabelul 6: Nivelurile modelului de cooperare interadministrativă 18
Tabelul 7: Viziunea 2021–2030: elemente păstrate și completări propuse 19
Tabelul 8: Corespondența dintre structura SIDU 2021–2030 și structura SIDU 2026–2035 21
Tabelul 9: Teme rezultate din propunerile de proiecte și obiectivele noi corespunzătoare 22
Tabelul 10: Schema structurii strategice a SIDU 2026–2035 23
Tabelul 11: DD1. Obiective strategice și priorități de intervenție 25
Tabelul 12: DD2. Obiective strategice și priorități de intervenție 26
Tabelul 13: DD3. Obiective strategice și priorități de intervenție 27
Tabelul 14: DD4. Obiective strategice și priorități de intervenție 28
Tabelul 15: Obiectivul transversal. Priorități de intervenție 29
Tabelul 16: Lanțul logic al strategiei 30
Tabelul 17: Corelarea nevoilor prioritare cu obiectivele strategice 30
Tabelul 18: Indicatori strategici de rezultat: propunere 32
Tabelul 19: Structura de implementare și coordonare a SIDU 2026–2035 34
Tabelul 20: Activități de monitorizare și evaluare 35
Tabelul 21: Priorități DD1 37
Tabelul 22: Priorități DD2 38
Tabelul 23: Priorități DD3 38
Tabelul 24: Priorități DD4 39
Tabelul 25: Priorități ale obiectivului transversal 40
Tabelul 26: Buget estimativ al portofoliului, pe direcții și obiective strategice (rezultat preliminar) 41
Tabelul 27: Surse potențiale de finanțare pentru perioada 2028–2034 42
Tabelul 28: Structura portofoliului de proiecte, pe tipuri de intervenții (Anexa 2) 43
Tabelul 29: Criteriile de selecție a proiectelor 44
Tabelul 30: Nivelurile din portofoliu și regula de clasificare 45
Tabelul 31: Clasificarea preliminară a portofoliului (26.11.2026) 45
Tabelul 32: Pachete integrate de interes zonal 47
Tabelul 33: Matricea DD1 49
Tabelul 34: Matricea DD2 50

Tabelul 35: Matricea DD3 50
Tabelul 36: Matricea DD4 51
Tabelul 37: Matricea obiectivului transversal 52
Tabelul 38: Temele transversale și integrarea lor în SIDU 2026–2035 53
Tabelul 39: Matricea temelor transversale pe direcții 54
Tabelul 40: Lista de verificare a temelor transversale 55
Tabelul 41: Indicatori pentru temele transversale 56
Tabelul 42: Rolurile în implementarea SIDU 57
Tabelul 43: Parcursul unui proiect 58
Tabelul 44: Parteneriate pe domenii 58
Tabelul 45: Sursele de finanțare și rolul lor 59
Tabelul 46: Activități curente de implementare 60
Tabelul 47: Indicatori de rezultat: valori de bază și ținte 60
Tabelul 48: Indicatori de impact 62
Tabelul 49: Criteriile de evaluare 62
Tabelul 50: Operațiuni de actualizare 63
Tabelul 51: Tipuri de modificări și aprobarea lor 63
Tabelul 52: Registrul riscurilor 64

3. Viziunea și cadrul strategic de dezvoltare

Capitolul definește direcția de dezvoltare a Municipiului Sebeș și a Zonei Urbane Funcționale extinse pentru orizontul 2035 și pornește de la contextul strategic și programatic european, național, regional și local (3.1), explică modul în care sunt valorificate relațiile dintre municipiu și celelalte unități administrativ-teritoriale (3.2), formulează viziunea, în continuitate cu cea din SIDU 2021–2030 (3.3), stabilește direcțiile, obiectivele și prioritățile strategice (3.4) și leagă nevoile identificate în diagnostic de obiective, intervenții și indicatori (3.5).

3.1. Context strategic și programatic

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș și a Zonei Urbane Funcționale Sebeș pentru perioada 2026–2035 este elaborată într-un context marcat de transformări ale politicilor europene de dezvoltare, de reconfigurarea priorităților de investiții publice și de tranziția dintre două exerciții financiare multianuale ale Uniunii Europene. Documentul urmărește continuitatea procesului de dezvoltare urbană, prin valorificarea oportunităților de finanțare din perioada 2021–2027, concomitent cu pregătirea unui portofoliu de intervenții adaptat orientărilor strategice și financiare pentru perioada 2028–2034.

SIDU îndeplinește astfel o dublă funcție: este un **instrument de planificare integrată** a dezvoltării teritoriale, fundamentat pe nevoile și resursele locale și un **cadru de programare și prioritizare** a investițiilor publice, care permite corelarea proiectelor cu obiectivele politicilor europene, naționale, regionale și județene.

Abordarea teritorială depășește limitele administrative ale municipiului și include relațiile funcționale cu cele opt comune ale zonei urbane funcționale extinse: Câlnic, Cut, Daia Română, Pianu, Săsciori, Șpring, Șugag și Vințu de Jos. Delimitarea permite abordarea integrată a mobilității, dezvoltării economice, accesului la servicii publice, infrastructurii tehnico-edilitare, protecției mediului și utilizării resurselor teritoriale. Corelarea strategică se realizează pe două niveluri complementare:

- **Corelarea verticală**, prin raportarea obiectivelor și direcțiilor de dezvoltare ale SIDU la politicile și strategiile europene, naționale, regionale și județene.
- **Corelarea orizontală**, prin integrarea documentelor locale și sectoriale de planificare și prin coordonarea intervențiilor dintre municipiul Sebeș și unitățile administrativ-teritoriale componente ale zonei urbane funcționale.

Un element definitoriu al actualizării este **anticiparea schimbărilor din arhitectura finanțărilor europene după anul 2027**. Propunerea Comisiei Europene pentru Cadrul Financiar Multianual 2028–2034 evidențiază o orientare accentuată către *competitivitate, inovare, decarbonizare, reziliență, securitate și rezultate măsurabile ale investițiilor*, precum și o reorganizare a mecanismelor de programare și finanțare. În consecință, SIDU urmărește nu doar alinierea la documentele strategice existente, ci și identificarea domeniilor în care caracteristicile economice, sociale și teritoriale ale municipiului și ale zonei funcționale pot genera oportunități de dezvoltare în următorul deceniu.

3.1.1. Contextul strategic european

Politicile europene pentru perioada 2026–2035 reflectă continuitatea obiectivelor de coeziune economică, socială și teritorială, concomitent cu accentuarea priorităților privind competitivitatea, neutralitatea climatică, autonomia strategică, tranziția digitală și reziliența comunităților.

- **Politica de coeziune 2021–2027** este principalul cadru de referință pentru investițiile teritoriale finanțate prin Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul de Coeziune. Obiectivul de politică 5, „O Europă mai aproape de cetățeni", are relevanță directă pentru SIDU, prin promovarea dezvoltării teritoriale integrate și a implicării comunităților locale în stabilirea priorităților. Pentru Sebeș și zona funcțională, celelalte obiective se traduc în integrarea investițiilor privind modernizarea economiei locale, eficiența energetică, mobilitatea durabilă, infrastructura educațională și socială și regenerarea urbană.
- **Pactul verde european și Legea europeană a climei** stabilesc tranziția către o economie neutră climatic până în 2050, cu obiective intermediare de reducere a emisiilor. Pentru Sebeș, ele sunt relevante atât pentru modernizarea infrastructurii și a serviciilor publice, cât și pentru adaptarea unei economii cu o componentă industrială importantă la cerințele de eficiență energetică, reducere a emisiilor și utilizare sustenabilă a resurselor.
- **Agenda urbană a Uniunii Europene și Noua Cartă de la Leipzig** promovează dezvoltarea orașelor prin abordări integrate, participative și bazate pe particularitățile teritoriale, în vederea unor orașe echitabile, verzi și productive. În cazul Sebeșului, ele implică abordarea dezvoltării urbane la scara întregii zone funcționale și accesul echitabil al populației la oportunitățile generate de dezvoltare.
- **Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă** oferă cadrul transversal pentru integrarea dimensiunilor economice, sociale și de mediu. Cele mai relevante pentru SIDU sunt obiectivele privind sănătatea, educația de calitate, energia curată, munca decentă și creșterea economică, infrastructura și inovarea, orașele și comunitățile durabile, consumul responsabil și acțiunea climatică.

Competitivitatea economică și tranziția industrială

Clean Industrial Deal, lansat de Comisia Europeană în februarie 2025, urmărește transformarea decarbonizării într-un factor de competitivitate, prin reducerea costurilor energetice, promovarea tehnologiilor curate și a economiei circulare și susținerea modernizării industriale. Pentru Sebeș, unde activitățile industriale și logistice sunt componente importante ale economiei, orientarea creează premise pentru intervenții complementare investițiilor private: infrastructură de sprijin pentru afaceri, formare profesională, mobilitatea forței de muncă, infrastructură energetică și digitală. Transformările tehnologice amplifică totodată necesitatea diversificării economiei și a dezvoltării competențelor, pentru reducerea dependenței de un număr limitat de angajatori sau sectoare.

Reziliența climatică, gestionarea resurselor și calitatea mediului

Politicile europene privind adaptarea la schimbările climatice, economia circulară, biodiversitatea și securitatea resurselor justifică abordarea integrată a riscurilor naturale, a infrastructurii de apă și canalizare, a cursurilor de apă, a spațiilor verzi și a conectivității ecologice. Direcția europeană este trecerea de la investiții punctuale la intervenții cu beneficii multiple: reducerea riscului de inundații, îmbunătățirea biodiversității, adaptarea la temperaturi extreme și amenajarea unor spații publice de calitate.

Coeziunea socială și accesul la servicii

Politicile privind drepturile sociale, accesul la servicii esențiale, educația, ocuparea și locuirea promovează reducerea disparităților teritoriale și sociale. Pentru Sebeș, implicațiile privesc accesul la servicii medicale și sociale, infrastructura educațională, condițiile de locuire și integrarea persoanelor vulnerabile. Mobilitatea populației și a forței de muncă, inclusiv prezența lucrătorilor străini, cere adaptarea serviciilor și a mecanismelor locale de integrare.

3.1.2. Contextul strategic național

La nivel național, SIDU se corelează cu documentele de planificare strategică și cu politicile sectoriale care fundamentează investițiile publice în infrastructură, mediu, energie, mobilitate, dezvoltare economică și servicii publice.

- **Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030** (HG nr. 877/2018) transpune Obiectivele de Dezvoltare Durabilă și promovează echilibrarea obiectivelor economice, sociale și de mediu; pentru Sebeș, ea cere corelarea investițiilor de creștere economică și infrastructură cu incluziunea socială și calitatea vieții.
- **Strategia națională privind adaptarea la schimbările climatice 2024–2030, cu perspectiva anului 2050** (HG nr. 1010/2024) urmărește reducerea vulnerabilității și consolidarea rezilienței; la nivel local presupune integrarea riscurilor climatice în planificarea teritorială, infrastructură, gestionarea apei, sănătate și protecția ecosistemelor.
- **Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021–2030** și **Strategia pe Termen Lung a României pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră** sunt repere pentru modernizarea energetică a clădirilor, energia regenerabilă, electrificarea transportului și reducerea intensității energetice.
- **Master Planul General de Transport al României** și documentele naționale de planificare a investițiilor în transport sunt relevante pentru conectivitatea regională, accesibilitatea economică și integrarea transportului local cu infrastructura rutieră și feroviară majoră, esențială pentru activitățile industriale și logistice și pentru reducerea efectelor traficului de tranzit.
- **Politicile naționale privind sănătatea, educația, ocuparea și incluziunea socială** fundamentează intervențiile privind serviciile medicale, inclusiv capacitatea de răspuns la urgențe, infrastructura educațională, învățământul profesional și tehnic, formarea continuă și integrarea pe piața muncii, inclusiv a lucrătorilor veniți din alte localități sau din afara țării.
- **Politicile de dezvoltare teritorială, urbanism și locuire** promovează utilizarea eficientă a terenurilor, regenerarea zonelor construite, dezvoltarea policentrică și accesul echitabil la locuire și servicii.

În ansamblu, corelarea cu strategiile naționale conduce la priorități transversale pentru SIDU: tranziția energetică și climatică, modernizarea infrastructurii, dezvoltarea capitalului uman, accesibilitatea serviciilor publice, digitalizarea administrației și creșterea rezilienței teritoriale.

3.1.3. Contextul strategic regional și județean

Planificarea strategică la nivelul Regiunii Centru

Principalele documente de referință sunt **Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Centru 2021–2027** și **Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2021–2027 (RIS3)**. Planul de Dezvoltare Regională promovează modernizarea economiei, dezvoltarea infrastructurii, calitatea serviciilor publice, protecția mediului și reducerea disparităților dintre localități; pentru zona funcțională Sebeș, relevanța lui rezultă din valorificarea complementarităților dintre centrul urban și localitățile rurale, în privința accesibilității, ocupării, serviciilor, turismului și resurselor locale.

RIS3 identifică domenii cu potențial de dezvoltare bazată pe inovare și transfer tehnologic, între care industria auto și mecatronica, industria lemnului, sectorul agroalimentar, mediul construit sustenabil, tehnologiile informației și turismul. Pentru Sebeș, relevanța este dată de profilul industrial al economiei locale și de oportunitatea unor legături mai puternice între întreprinderi, furnizorii de competențe, mediul educațional și structurile de cercetare-inovare, în sprijinul diversificării economiei și al creșterii valorii adăugate.

Corelarea cu Strategia de Dezvoltare a Județului Alba

Strategia de Dezvoltare a Județului Alba 2021–2027, cu viziune pentru anul 2030, urmărește un județ competitiv, conectat și atractiv, cu servicii publice de calitate și dezvoltare teritorială echilibrată. Corelarea cu SIDU este relevantă pentru:

- conectivitatea rutieră și mobilitatea dintre localitățile zonei funcționale și principalele centre urbane ale județului;
- infrastructura de educație, sănătate și asistență socială și accesul populației la servicii;
- dezvoltarea economică, antreprenoriatul și formarea profesională;
- infrastructura tehnico-edilitară și de protecție a mediului;
- valorificarea patrimoniului cultural, a resurselor naturale și a potențialului turistic;
- cooperarea intercomunitară pentru investiții cu impact supralocal.

Municipiul Sebeș poate îndeplini un rol de polarizare economică și de furnizare a serviciilor pentru localitățile zonei, iar comunele contribuie prin resursele umane, economice, agricole, naturale și turistice. Oportunitățile trebuie analizate și în raport cu relațiile Sebeșului cu municipiul Alba Iulia și cu celelalte centre urbane din regiune, în special în mobilitate, acces la servicii specializate, dezvoltare economică și turism. SIDU urmărește astfel consolidarea rolului municipiului în sistemul urban județean și regional și promovarea proiectelor cu efecte asupra întregii zone funcționale.

3.1.4. Corelarea cu documentele strategice și de planificare locale

La nivel local, SIDU 2026–2035 asigură continuitatea planificării strategice, valorificând documentele și investițiile din perioadele anterioare și integrând nevoile identificate prin analiza teritorială și consultările publice. Principalele documente de referință sunt:

Tabelul 1: Documente strategice și de planificare locale relevante pentru SIDU 2026–2035

Document strategic sau de planificare	Relevanța pentru SIDU 2026–2035
Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Municipiului Sebeș 2021–2030	Continuitatea obiectivelor, evaluarea portofoliului anterior (2.1) și preluarea proiectelor nefinalizate care își păstrează relevanța
Planul de Mobilitate Urbană Durabilă al Municipiului Sebeș (2022)	Fundamentarea investițiilor în transport public, mobilitate activă, siguranță rutieră și conectivitate funcțională
Planul de Acțiune pentru Energie Durabilă (Convenția Primarilor) și Programul de Îmbunătățire a Eficienței Energetice (actualizat în 2025)	Măsuri privind eficiența energetică, reducerea emisiilor și energia regenerabilă; prioritizarea intervențiilor asupra clădirilor și infrastructurii
Planul de Acțiune pentru Adaptarea la Schimbările Climatice al Municipiului Sebeș (actualizat în 2018)	Integrarea riscurilor climatice în planificarea investițiilor; necesită actualizare și extindere la nivelul celor nouă UAT
Documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului (PUG, PUZ)	Compatibilitatea dintre dezvoltarea spațială, reglementările urbanistice și proiectele de investiții; PUG-ul municipiului datează din anul 2000
Strategia de Dezvoltare Locală a GAL (2024–2029) și strategiile comunelor componente ale ZUF	Priorități comune și proiecte cu impact intercomunitar
Documentele asociațiilor de cooperare (ADI Transport Public Zona Sebeș, Apa Alba, ADI ITI Sebeș–Vințu de Jos)	Cadrul instituțional pentru proiecte realizate în comun

Sursa: *Primăria Municipiului Sebeș, documente strategice publicate; fișa de colectare a datelor (20.11.2026); capitolul 1.*

Actualizarea SIDU presupune **trecerea de la o planificare predominant municipală la una funcțională**, care integrează relațiile dintre Sebeș și localitățile componente ale zonei. Abordarea este necesară pentru problemele care depășesc granițele administrative: mobilitatea forței de muncă, accesul la educație și sănătate, gestionarea apei, riscurile climatice și infrastructura de utilități.

Corelarea cu documentele sectoriale evită suprapunerile, integrează investițiile aflate în implementare și asigură un portofoliu coerent pentru perioada 2026–2035. Inventarul complet al documentelor strategice, cu actele de aprobare, perioadele de aplicabilitate și legăturile cu obiectivele SIDU, se prezintă în anexa de corelare strategică.

3.1.5. Cadrul programatic și oportunitățile de finanțare 2021–2027

Perioada de programare 2021–2027 oferă cadrul financiar pentru o parte dintre investițiile prioritare, inclusiv pentru proiecte care continuă după anul 2027, în limitele perioadelor de eligibilitate și ale termenelor programelor. Principalele instrumente relevante sunt Programul Regiunea Centru, programele naționale finanțate din politica de coeziune și alte programe europene sau naționale.

Programul Regiunea Centru 2021–2027

Programul Regiunea Centru (PR Centru), gestionat de Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru, este principalul instrument regional de finanțare a investițiilor urbane și teritoriale. În forma actualizată în octombrie 2026, programul cuprinde 11 priorități, cu un buget total de aproximativ 1,384 miliarde euro, și include, pe lângă prioritățile inițiale, intervenții în domeniul tehnologiilor strategice pentru Europa (STEP) și al locuințelor sociale accesibile și durabile. Principalele direcții relevante pentru Sebeș și zona funcțională sunt prezentate în tabel.

Tabelul 2: Prioritățile Programului Regiunea Centru relevante pentru Sebeș și ZUF

Prioritatea PR Centru	Relevanța pentru Sebeș și ZUF
P1. O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice	Inovare, antreprenoriat, dezvoltarea IMM-urilor și diversificarea economiei locale
P2. O regiune digitală	Digitalizarea serviciilor publice, interoperabilitatea sistemelor, soluții de tip smart city
P3. O regiune cu comunități prietenoase cu mediul	Eficiență energetică, infrastructură verde, regenerarea mediului urban
P4. O regiune cu mobilitate urbană durabilă	Transport public, mobilitate nemotorizată, electrificare, siguranță rutieră
P5. O regiune accesibilă	Îmbunătățirea conectivității rutiere regionale și județene
P6. O regiune educată	Modernizarea infrastructurii educaționale, creșterea accesului la educație
P7. O regiune cu turism sustenabil	Valorificarea potențialului turistic și a patrimoniului, în condițiile eligibilității teritoriale
P8. O regiune atractivă	Regenerare urbană integrată, patrimoniu, cultură și turism urban
P10. O regiune cu tehnologii strategice pentru Europa (STEP)	Tehnologii digitale și profunde, tehnologii curate, utilizarea eficientă a resurselor, biotehnologii
P11. O regiune cu locuințe sociale accesibile și durabile	Soluții de locuire socială, în condițiile apelurilor aplicabile

Sursa: *ADR Centru, Programul Regiunea Centru, versiunea octombrie 2026.*

Pentru dezvoltarea urbană integrată, prezintă relevanță deosebită **Prioritatea 8**, care susține regenerarea urbană, valorificarea patrimoniului și infrastructura culturală și turistică, și **Prioritatea 4**, care permite dezvoltarea mobilității urbane durabile, inclusiv în zonele urbane funcționale. La nivelul municipiului, complementaritatea celor două este ilustrată de proiectele de mobilitate urbană durabilă, fundamentate prin documentele locale de planificare și propuse spre finanțare prin PR Centru. Extinderea programului către tehnologiile strategice și locuirea socială indică domenii de interes pentru planificarea locală, care pot fi dezvoltate prin parteneriate cu mediul economic și instituțiile de educație.

Alte programe și instrumente de finanțare 2021–2027

Tabelul 3: Alte programe și instrumente relevante pentru SIDU, 2021–2027

Program / instrument	Domenii de intervenție relevante pentru SIDU
Programul Dezvoltare Durabilă 2021–2027	Apă și apă uzată, economie circulară, biodiversitate, adaptare la schimbările climatice, managementul riscurilor
Programul Transport 2021–2027	Conectivitate națională și regională, infrastructură rutieră și feroviară, transport sustenabil
Programul Educație și Ocupare 2021–2027	Competențe profesionale, ocupare, învățare pe tot parcursul vieții
Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021–2027	Servicii sociale integrate, incluziune, sprijinirea grupurilor vulnerabile
Programul Sănătate 2021–2027	Infrastructură și servicii medicale, prevenție, acces la servicii de sănătate
Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare	Cercetare, inovare, digitalizare, transfer tehnologic, în condițiile intervențiilor aplicabile
Planul Național de Redresare și Reziliență	Perioada de implementare s-a încheiat (jaloane până la 31.08.2026, plăți până la 31.12.2026); nu mai este sursă pentru proiecte noi, iar proiectele nefinalizate urmează a fi preluate din alte programe
Interreg Europe și alte programe de cooperare eligibile	Schimb de experiență, inovare instituțională, dezvoltarea capacității administrative
Horizon Europe, LIFE și alte programe gestionate direct de UE	Proiecte demonstrative, cercetare-inovare, mediu, climă, parteneriate europene
Programe și fonduri naționale	Infrastructură tehnico-edilitară, eficiență energetică, mediu, servicii publice, în funcție de programele active

Sursa: *prelucrarea consultantului pe baza documentelor programelor; situația PNRR verificată la 21.11.2026.*

Diversitatea instrumentelor presupune o abordare integrată a finanțării, prin combinarea resurselor locale cu fonduri nerambursabile, programe naționale și investiții ale operatorilor de servicii publice sau ale partenerilor privați. Din perspectiva SIDU este importantă diferențierea între proiectele finanțabile direct de autoritățile locale, cele care necesită parteneriate și investițiile a căror implementare revine altor actori.

Programarea trebuie să țină seama de disponibilitatea efectivă a apelurilor, de condițiile de eligibilitate, de capacitatea de cofinanțare și de termenele de implementare. Finanțările 2021–2027 sunt astfel atât o sursă de implementare a unor obiective ale SIDU, cât și o bază pentru proiecte complementare în perioada următoare.

3.1.6. Perspectivele de finanțare pentru perioada 2028–2034

La 16 iulie 2025, Comisia Europeană a prezentat propunerea pentru noul Cadru Financiar Multianual, cu o valoare de aproximativ 2.000 de miliarde euro în prețuri curente, care urmărește simplificarea arhitecturii financiare, creșterea flexibilității și orientarea resurselor către competitivitate, coeziune, securitate, inovare și reziliență. La data elaborării SIDU, cadrul se află în negociere între instituțiile europene. Prioritățile și mecanismele prezentate în continuare exprimă orientările din propuneri și **nu reprezintă garanții** privind alocările, eligibilitatea sau structura finală a programelor.

Reconfigurarea politicii de coeziune și a mecanismelor de programare

Una dintre principalele schimbări propuse este introducerea **Planurilor de Parteneriat Național și Regional (NRPP)**, care ar reuni într-un cadru comun intervenții finanțate în prezent prin programe și fonduri distincte, inclusiv componenta de coeziune, cea socială și cea agricolă. Abordarea urmărește coerența dintre reforme și investiții, adaptarea la nevoile teritoriale și orientarea către rezultate și ținte măsurabile, cu implicarea autorităților naționale, regionale și locale. În iunie 2026, Consiliul Uniunii Europene a adoptat o poziție parțială de negociere privind acest mecanism, fără a definitiva aspectele financiare. România nu a transmis încă planul, termenul fiind în a doua parte a anului 2027.

Pentru Municipiul Sebeș și zona funcțională, evoluția evidențiază importanța unui **portofoliu suficient de matur și flexibil** pentru a putea fi integrat în viitoarele mecanisme de programare, precum și a fundamentării investițiilor prin date, indicatori de rezultat și demonstrarea impactului teritorial.

Principalele orientări tematice 2028–2034

- **Competitivitate, inovare și tehnologii strategice.** Fondul European pentru Competitivitate urmărește sectoare strategice (tranziție curată, tehnologii digitale, sănătate și biotehnologii, apărare și spațiu). Pentru Sebeș, orientarea poate susține investițiile productive, inovarea și legăturile dintre mediul economic, educație și cercetare; o parte semnificativă a investițiilor va avea ca beneficiari întreprinderile și parteneriatele economice sau de cercetare, nu autoritățile locale.
- **Tranziție energetică și decarbonizare industrială.** Eficiența energetică, energia regenerabilă și modernizarea proceselor industriale rămân priorități majore. Ele justifică proiecte privind eficiența energetică a infrastructurii publice, producerea și utilizarea energiei regenerabile, mobilitatea electrică și economia circulară, precum și cooperarea cu mediul privat pentru infrastructuri complementare tranziției industriale.
- **Adaptare climatică, infrastructură verde-albastră și managementul riscurilor.** Reziliența la schimbări climatice și dezastre devine direcție transversală. Pentru zona funcțională, ea implică integrarea gestionării riscurilor hidrologice, a amenajării cursurilor de apă și a infrastructurii verzi-albastre: coridoare ecologice, reducerea vulnerabilității la inundații și secetă, gestionarea apelor pluviale, adaptarea spațiilor publice la temperaturi extreme.
- **Digitalizare, date și infrastructuri inteligente.** Orientările susțin modernizarea administrației și a serviciilor publice: digitalizarea serviciilor, interoperabilitatea, utilizarea datelor în planificare, monitorizarea infrastructurii și soluții inteligente de mobilitate, energie și mediu.

- **Capital uman, competențe și incluziune socială.** Competențele profesionale, adaptarea lucrătorilor la transformările tehnologice și accesul la servicii sociale și educaționale trebuie corelate cu nevoile economiei locale, cu diversificarea ocupării și cu integrarea persoanelor vulnerabile.
- **Locuire accesibilă și dezvoltare urbană incluzivă.** Problematica locuirii capătă vizibilitate sporită în orientările europene, inclusiv prin Planul european pentru locuințe accesibile. Pentru Sebeș, ea justifică evaluarea nevoilor de locuințe sociale și accesibile, a calității fondului construit și a legăturii dintre dezvoltarea rezidențială, infrastructură și servicii.
- **Conectivitate, mobilitate și infrastructuri strategice.** Rețelele de transport, energie și conectivitate digitală rămân domenii de interes european, inclusiv prin viitorul Mecanism pentru Interconectarea Europei. Pentru Sebeș, relevanța rezultă din poziția în rețeaua regională și națională și din necesitatea integrării mobilității urbane cu transportul regional; investițiile locale trebuie corelate cu infrastructurile majore promovate de instituțiile și operatorii competenți.

3.1.7. Implicațiile contextului strategic și programatic

Corelarea politicilor și strategiilor europene, naționale, regionale și județene evidențiază necesitatea orientării dezvoltării către un model care valorifică potențialul economic existent, concomitent cu îmbunătățirea calității vieții, consolidarea coeziunii teritoriale și reducerea vulnerabilităților de mediu și sociale. Principalele teme strategice emergente sunt sintetizate în tabel.

Tabelul 4: Teme strategice emergente și orientări pentru intervenții

Temă strategică	Relevanță pentru Sebeș și ZUF	Orientări pentru intervenții
Competitivitate și diversificare economică	Economie cu profil industrial și logistic, expusă transformărilor tehnologice și pieței muncii	Inovare, antreprenoriat, infrastructuri economice, parteneriate pentru diversificare
Tranziție energetică și industrială	Necesitatea reducerii consumurilor și emisiilor și a creșterii competitivității	Eficiență energetică, energie regenerabilă, economie circulară
Mobilitate și conectivitate funcțională	Fluxuri de navetă, trafic de tranzit, relații economice între localități	Transport public integrat, mobilitate activă, siguranță rutieră, conexiuni intercomunitare
Reziliență climatică și infrastructură verde-albastră	Gestionarea riscurilor și valorificarea resurselor naturale, inclusiv a cursurilor și acumulărilor de apă	Managementul riscurilor, protecția ecosistemelor, soluții bazate pe natură
Educație și competențe	Adaptarea calificărilor la cererea de muncă și la transformările economiei	Învățământ profesional, formare continuă, parteneriate cu angajatorii
Schimbări demografice și mobilitatea forței de muncă	Navetă, migrație profesională, lucrători străini, schimbări în structura ocupării	Integrare socială și profesională, servicii adaptate, acces la locuire, atragerea și retenția forței de muncă
Sănătate și servicii sociale	Îmbunătățirea accesului la servicii și a capacității de răspuns la nevoile populației	Modernizarea și diversificarea serviciilor medicale și sociale, inclusiv asistența de urgență
Regenerare urbană și locuire	Calitatea spațiilor publice, a fondului construit și a condițiilor de locuire	Regenerare urbană integrată, spații publice accesibile, locuire socială și accesibilă

Temă strategică	Relevanță pentru Sebeș și ZUF	Orientări pentru intervenții
Patrimoniu, turism și identitate locală	Resurse naturale și culturale distribuite în municipiu și în localitățile ZUF	Conservare, valorificare turistică, trasee și produse turistice integrate
Digitalizare și guvernanță teritorială	Eficientizarea serviciilor și coordonarea investițiilor între UAT-uri	Servicii digitale, sisteme de date, monitorizarea indicatorilor, cooperare interadministrativă

Sursa: *prelucrarea consultantului.*

Temele au caracter transversal și trebuie abordate prin intervenții integrate, nu prin proiecte sectoriale fără legături funcționale: dezvoltarea economică se corelează cu pregătirea forței de muncă și cu mobilitatea, tranziția energetică cu modernizarea infrastructurii și reducerea presiunilor asupra mediului, iar serviciile publice se fundamentează pe distribuția teritorială și caracteristicile populației deservite. Ele se regăsesc în nevoile prioritare din diagnostic (2.5) și în obiectivele din 3.4.

Principii pentru programarea și prioritizarea investițiilor

În raport cu perspectivele financiare post-2027, prioritizarea proiectelor SIDU ține seama de:

- **relevanța strategică și teritorială** – contribuția la soluționarea problemelor și la atingerea obiectivelor municipiului și ZUF;
- **impactul integrat** – efecte economice, sociale și de mediu și complementaritatea cu alte proiecte;
- **maturitatea investițiilor** – documentații tehnico-economice, situație juridică clarificată, responsabilități instituționale;
- **fezabilitatea financiară** – compatibilitatea cu sursele potențiale, capacitatea de cofinanțare, sustenabilitatea costurilor de operare;
- **contribuția la obiectivele climatice și de mediu** – reducerea emisiilor, eficiența utilizării resurselor, adaptarea climatică;
- **rezultatele măsurabile** – indicatori de realizare și de rezultat care permit evaluarea contribuției la dezvoltarea teritorială.

Întrucât cadrul 2028–2034 nu este definitivat, SIDU păstrează flexibilitatea necesară adaptării portofoliului: viziunea și obiectivele strategice rămân stabile, iar planul de acțiune, prioritățile operaționale și sursele de finanțare se actualizează periodic, în funcție de evoluția cadrului programatic și de maturitatea investițiilor.

Concluzii

Contextul strategic și programatic al perioadei 2026–2035 indică o schimbare a accentului de la infrastructură ca obiectiv în sine către investiții integrate, care contribuie simultan la competitivitatea economică, reziliența climatică, coeziunea socială și calitatea vieții. Pentru Municipiul Sebeș și zona funcțională, aceasta înseamnă valorificarea potențialului industrial și a poziției teritoriale, diversificarea economiei, modernizarea serviciilor publice și reducerea disparităților dintre comunitățile componente. **SIDU 2026–2035 constituie cadrul de integrare a priorităților locale într-o perspectivă teritorială și financiară pe termen mediu și lung**, asigurând continuitatea investițiilor din perioada 2021–2027 și pregătirea intervențiilor care pot valorifica exercițiul financiar 2028–2034.

3.2. Conceptul de dezvoltare teritorială integrată

Conceptul de dezvoltare pornește de la constatarea din diagnostic că problemele și oportunitățile principale ale teritoriului depășesc limitele administrative: locurile de muncă, liceele, spitalul și serviciile sociale sunt concentrate în Municipiul Sebeș, comunele furnizează forță de muncă, elevi, resurse agricole, forestiere și turistice, iar mobilitatea, apa și canalizarea, riscurile climatice și serviciile de proximitate se rezolvă eficient doar la scara întregii zone. SIDU 2026–2035 propune, în consecință, o planificare **funcțională**, nu exclusiv municipală.

3.2.1. Principiile dezvoltării teritoriale integrate

- **Planificare pe relații funcționale.** Investițiile se gândesc în funcție de fluxurile reale – ocupare, educație, sănătate, mobilitate, utilități – nu de limitele UAT. Datele de navetism ale Recensământului 2021 urmează a fi integrate pentru a măsura aceste fluxuri.
- **Echitate teritorială.** Fiecare localitate are acces la un set minim de servicii și rețele (apă și canalizare, transport, servicii medicale și sociale de proximitate, conectivitate digitală), fie local, fie prin legături accesibile cu polul urban.
- **Complementaritate între pol și comune.** Municipiul oferă locuri de muncă, educație și servicii de rang superior; comunele oferă locuire, resurse naturale și agricole, spațiu pentru activități economice și turism; beneficiile dezvoltării se distribuie în ambele sensuri.
- **Intervenții integrate.** Proiectele se concep pentru a atinge simultan mai multe obiective (de exemplu, transport zonal care servește ocuparea, accesul la servicii și reducerea emisiilor), evitând investițiile sectoriale izolate.
- **Cooperare efectivă și explicită.** Cooperarea devine un proces administrativ explicit – persoane de contact, consultări periodice, portofoliu și date comune, acorduri de parteneriat pentru proiectele comune – fără a presupune o structură cu personalitate juridică distinctă.
- **Diferențiere după tipul de teritoriu.** Răspunsurile de politică publică diferă între polul urban, comunele limitrofe și comunele periferice și montane, conform dinamicilor demografice și economice identificate în diagnostic.

3.2.2. Structura teritorială și logica de intervenție

Analiza relațiilor funcționale (capitolul 1) și a disparităților dintre UAT (2.4) conturează trei tipuri de teritorii, cu roluri și nevoi diferite:

Tabelul 5: Tipuri de teritorii în zona urbană funcțională extinsă și logica de intervenție

Tipul de teritoriu	Unități administrativ-teritoriale	Caracteristici	Logica de intervenție
Polul urban	Municipiul Sebeș	Concentrează 54,2% din populație, 82,3% din salariați și toate serviciile de bază; pierdere naturală și migratorie; presiuni de mediu și trafic	Consolidarea rolului de pol; retenția populației; regenerare urbană, mediu, mobilitate, servicii de rang superior cu rol zonal

Tipul de teritoriu	Unități administrativ-teritoriale	Caracteristici	Logica de intervenție
Comunele limitrofe	Călnic, Cut, Daia Română, Pianu, Săsciori, Vințu de Jos	Dinamică demografică mai favorabilă (suburbanizare), dar echipare tehnico-edilitară incompletă; dependență de municipiu pentru liceu, locuri de muncă și servicii medicale	Dimensionarea serviciilor pentru populație în creștere; integrare în transportul zonal; utilități; servicii de proximitate
Comunele periferice și montane	Șpring, Șugag	Cele mai mari scăderi ale populației, timpi de acces mai mari, în afara ADI de transport; resurse turistice și forestiere (Șugag)	Accesibilitate, oportunități locale de ocupare și turism, servicii de proximitate, evitarea izolării

Sursa: *prelucrarea consultantului pe baza capitolului 1 (1.1, 1.4, 1.9) și a secțiunii 2.4. Comuna Cut, deși limitrofă, cumulează vulnerabilități specifice (2.4.2).*

Interdependența dintre cele trei tipuri de teritorii este argumentul central al conceptului: pierderea de populație a municipiului este compatibilă cu câștigul comunelor limitrofe, locuitorii comunelor depind de serviciile municipiului, iar competitivitatea economică a municipiului depinde de forța de muncă și de resursele comunelor.

Intervențiile sunt astfel gândite la **trei scări complementare**:

- a zonei funcționale (mobilitate, rețele, servicii de proximitate, guvernanță),
- a municipiului (regenerare urbană, mediu, servicii de rang superior, dezvoltare economică)
- și a comunelor (infrastructură de bază, accesibilitate, servicii locale, valorificarea resurselor).

3.2.3. Modelul de cooperare interadministrativă

La nivelul Zonei Urbane Funcționale Sebeș nu există în prezent o structură asociativă care să reunească toate cele nouă UAT. Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Transport Public Zona Sebeș, înființată în octombrie 2024, reunește municipiul și comunele Daia Română, Pianu și Vințu de Jos, reprezentând 74,8% din populația ZUF. Celelalte structuri asociative existente (Apa Alba, ADI Salubris, ADI ITI Sebeș–Vințu de Jos, grupurile de acțiune locală) acoperă domenii specifice sau teritorii parțiale.

SIDU 2021–2030 a prevăzut constituirea unei structuri asociative la nivelul ZUF Sebeș, demers care nu s-a concretizat, în absența unei necesități administrative identificate în perioada de implementare. Experiența acestei perioade justifică reconsiderarea modelului de cooperare, accentul fiind pus pe coordonarea deciziilor și a investițiilor de interes comun, mai degrabă decât pe constituirea unei noi structuri instituționale.

Cadrul legislativ național și european permite cooperarea între UAT fără a impune constituirea unei asociații de dezvoltare intercomunitară la nivelul zonelor urbane funcționale. Această abordare este compatibilă și cu mecanismele de finanțare din cadrul Programului Regiunea Centru 2021–2027, urmând ca eventualele cerințe specifice perioadei de programare 2028–2034 să fie analizate la momentul publicării acestora.

Pentru perioada 2026–2035 se propune un **model flexibil de cooperare interadministrativă, coordonat de Municipiul Sebeș, fără constituirea unei structuri asociative distincte**. Fiecare UAT își păstrează autonomia decizională și responsabilitatea pentru investițiile proprii, iar

proiectele de interes comun sunt planificate coordonat și implementate, după caz, prin acorduri de parteneriat. Funcționarea acestui model presupune stabilirea unor responsabilități, mecanisme și instrumente comune de planificare și monitorizare. Cooperarea este structurată pe **trei niveluri**:

Tabelul 6: Nivelurile modelului de cooperare interadministrativă

Nivelul	Participanți	Atribuții	Frecvență
1. Coordonare strategică	Municipiul Sebeș și primăriile celor opt comune	Consultări periodice: probleme comune, armonizarea priorităților, oportunități de finanțare. Nu se creează un organ cu atribuții proprii de decizie; deciziile privind asumarea și finanțarea investițiilor rămân la fiecare autoritate locală	Anual
2. Coordonare tehnică	Responsabilul SIDU din Municipiul Sebeș și câte o persoană de contact desemnată de fiecare comună	Actualizarea portofoliului, centralizarea datelor pentru indicatori, identificarea proiectelor complementare, pregătirea consultărilor, identificarea finanțărilor. Instrument: centralizator unic al proiectelor de interes ZUF (UAT responsabil, stadiu, surse potențiale, caracter individual sau intercomunitar). Fără echipă permanentă dedicată exclusiv ZUF	Continuu; raport anual
3. Implementare	Fiecare UAT sau parteneriate constituite pe proiect	Investiții, finanțare, achiziții și responsabilități contractuale	Pe proiect

Sursa: *prelucrarea consultantului pe baza analizei funcționării administrative a ZUF Sebeș.*

Nu toate investițiile din ZUF devin proiecte comune. Se identifică trei formule de implementare a intervențiilor la nivel de ZUF:

- **Proiect individual**, cu impact la nivelul ZUF, implementat de un singur UAT, cu informarea celorlalte administrații (de exemplu, modernizarea unei infrastructuri educaționale din Sebeș, care servește și comunele învecinate);
- **Proiecte complementare în mai multe localități**, implementate separat, dar planificate și monitorizate coordonat;
- **Proiect comun**, care implică mai multe UAT, implementat prin acord de parteneriat specific, cu lider, responsabilități și finanțare stabilite pentru acel proiect (de exemplu, un serviciu de transport public pentru mai multe UAT).

Modelul propus prezintă avantaje precum costurile administrative reduse, autonomia decizională a UAT, flexibilitatea parteneriatelor și valorificarea capacității administrative existente. Principalele riscuri, legate de continuitatea cooperării, coordonarea deciziilor și monitorizarea proiectelor comune, pot fi reduse prin stabilirea unor responsabilități clare, organizarea periodică a consultărilor și utilizarea unor instrumente comune de lucru (cap. 6.2).

Oportunitatea constituirii unei structuri asociative va fi reevaluată dacă apar nevoi de administrare comună a investițiilor, de furnizare integrată a serviciilor publice ori cerințe specifice ale programelor de finanțare. În domeniul transportului public zonal, această cooperare este deja asigurată prin ADI Transport Public Zona Sebeș.

Modelul permite și cooperarea cu localități din afara ZUF. Delimitarea actuală a ZUF se menține, cu posibilitatea reconsiderării acesteia pe baza unor date actualizate privind relațiile funcționale. Totodată, se menține cooperarea cu Municipiul Alba Iulia și cu celelalte centre urbane ale regiunii.

3.3. Viziunea de dezvoltare 2035

Viziunea SIDU 2026–2035 se construiește în continuitate cu cea din SIDU 2021–2030, care a fost formulată astfel:

> ***„Municipiul Sebeș își propune să devină catalizatorul Zonei Urbane Funcționale Sebeș, printr-un ritm de dezvoltare dinamic și competitiv economic, cu un înalt standard de locuire, într-un mediu curat și protejat, susținut de o administrație modernă și eficientă."***

3.3.1. Continuitatea și actualizarea viziunii strategice

Diagnosticul și consultările confirmă valabilitatea direcției generale: rolul de pol al municipiului, legătura dintre dezvoltarea economică și calitatea locuirii, importanța mediului și a capacității administrative. Evaluarea implementării (2.1) arată însă că unele componente nu au fost realizate (obiectivul constituirii unei asocieri zonale nu s-a concretizat, iar, potrivit informațiilor disponibile, nu a existat o necesitate administrativă suficientă pentru aceasta; neîndeplinirea nu indică automat un eșec, ci necesitatea reconsiderării soluției instituționale, ceea ce se documentează în consultarea asupra strategiei), iar contextul s-a schimbat: zona se extinde la nouă UAT, a apărut un sistem de transport public, riscurile climatice și de mediu sunt mai vizibile, iar consultările au scos în evidență nevoi (accesul la servicii în comune, urgențe medicale, locuire pentru tineri, integrarea forței de muncă) neacoperite de viziunea anterioară.

Tabelul 7: Viziunea 2021–2030: elemente păstrate și completări propuse

Element al viziunii 2021–2030	Ce se păstrează	Ce se completează
Municipiul Sebeș – „catalizator al Zonei Urbane Funcționale"	Rolul de pol și ideea că dezvoltarea municipiului și a localităților din jur se susțin reciproc	Trecerea de la constituirea unei asocieri la **cooperarea interadministrativă efectivă**, pe nouă UAT, fără structură nouă: coordonare, date și parteneriate pe proiect; echitate între pol și comune
„Ritm de dezvoltare dinamic și competitiv economic"	Orientarea spre economie competitivă și locuri de muncă	**Diversificare** și reducerea dependenței de puțini operatori; competențe și forță de muncă; economie agro-alimentară și turism oraș–munte
„Înalt standard de locuire"	Calitatea locuirii și a serviciilor publice ca factor de retenție a populației și a forței de muncă	Acces **echitabil** la servicii în toate localitățile (inclusiv urgențe medicale și servicii sociale); locuire accesibilă pentru tineri și specialiști; incluziune
„Mediu curat și protejat"	Protecția mediului și eficiența energetică	**Reziliență** climatică și managementul riscurilor (inundații), calitatea aerului, tranziție energetică
„Administrație modernă și eficientă"	Capacitate administrativă, digitalizare, participare	Capacitate de **cooperare și de pregătire a proiectelor** în comun, fără structură nouă; date și monitorizare continuă; planificare urbană actualizată

Element al viziunii 2021–2030	Ce se păstrează	Ce se completează
Elemente absente din viziunea anterioară	–	**Conectivitate și mobilitate** zonală; **coeziune socială** (îmbătrânire, grupuri vulnerabile); valorificarea resurselor teritoriale (agricole, forestiere, patrimoniale)

Sursa: *prelucrarea consultantului pe baza SIDU 2021–2030 (cap. 3.3) și a secțiunilor 2.1–2.5.*

3.3.2. Viziunea 2035 (propunere)

În 2035, Municipiul Sebeș și Zona Urbană Funcțională Sebeș sunt un teritoriu conectat, competitiv și rezilient, în care polul urban și cele opt comune cooperează efectiv pentru ca fiecare locuitor să aibă acces echitabil la locuri de muncă, servicii publice de calitate și un mediu de viață curat și sigur, valorificând poziția pe coridoarele europene de transport, potențialul industrial, resursele naturale și patrimoniul zonei.

Enunțul păstrează logica viziunii anterioare, completată cu cele trei idei noi: **conectarea** teritoriului, **reziliența** și **echitatea** accesului la servicii. Formularea este o propunere, care se validează cu Primăria Municipiului Sebeș și cu reprezentanții comunelor înainte de aprobarea strategiei.

3.3.3. Imaginea dorită a teritoriului la finalul perioadei

Stadiul vizat la finalul perioadei de implementare poate fi descris prin următoarele elemente:

- **O zonă funcțională cu un mecanism de cooperare consolidat**: persoane de contact, consultări anuale, centralizator unic al proiectelor și acorduri de parteneriat pentru proiectele care privesc mai multe UAT.
- **Un sistem de transport public zonal integrat**, care conectează comunele cu locurile de muncă, școlile și serviciile din municipiu, cu intermodalitate și infrastructură pietonală și velo.
- **Rețele și servicii de bază în toate comunele**: apă și canalizare, acoperire digitală, servicii medicale și sociale de proximitate.
- **O economie diversificată**, cu zone de activități echipate, platforme industriale reconvertite, economie agro-alimentară și turism oraș–munte, susținută de învățământ profesional și forță de muncă integrată.
- **Un municipiu atractiv pentru locuire și pentru tineri**, cu spații publice de calitate, locuințe accesibile, servicii medicale și de urgență moderne și servicii sociale pentru vârstnici și grupuri vulnerabile.
- **Un teritoriu rezilient și sustenabil**, cu risc de inundații redus, aer de calitate mai bună, clădiri publice eficiente energetic, colectare separată a deșeurilor și planificare urbană actualizată.

3.4. Obiective, direcții și priorități strategice

Structura strategică se organizează pe trei niveluri: **direcții de dezvoltare**, care exprimă marile răspunsuri la nevoile teritoriului, **obiective strategice**, care precizează ce se urmărește în fiecare direcție, și **priorități de intervenție**, care înlocuiesc axele specifice din SIDU 2021–2030 și exprimă livrabilele și rezultatele urmărite, la care se raportează proiectele din portofoliu (Anexa 2). Structura pornește de la direcțiile și obiectivele anterioare și integrează obiectivele noi care rezultă din consultări și din propunerile de proiecte.

3.4.1. Continuitate și schimbări față de SIDU 2021–2030

SIDU 2021–2030 avea trei direcții de dezvoltare prioritară (DDP), două obiective comune (OC), 13 obiective strategice și 29 de axe specifice. Structura se păstrează în linii mari, cu următoarele ajustări:

Tabelul 8: Corespondența dintre structura SIDU 2021–2030 și structura SIDU 2026–2035

Structura 2021–2030	Se păstrează	Se completează / se schimbă	În SIDU 2026–2035
DDP1 – Crearea și dezvoltarea ZUF (OS1, OS2)	Ideea zonei funcționale ca soluție de dezvoltare	Obiectivele vizau constituirea și funcționalizarea unei asocieri zonale; se trece la cooperare interadministrativă flexibilă, fără structură nouă, cu accent pe mobilitate și servicii la scară zonală	DD1: OS 1.1–1.3
DDP2 – Consolidarea și dezvoltarea economiei locale (OS3–OS6)	Sprijinirea mediului de afaceri, diversificarea, turismul, capitalul uman	Componenta agro-alimentară, valorificarea terenurilor și a platformelor industriale, concentrarea economică, forța de muncă	DD2: OS 2.1–2.3
DDP3 – Creșterea calității condițiilor de locuire (OS7–OS11)	Educație, sănătate, servicii sociale, cultură și timp liber, regenerare urbană	OS7 grupa prea multe teme (drumuri, rețele, clădiri, gospodărire) și a primit aproximativ un sfert din propuneri; mobilitatea și rețelele devin obiective distincte; apar locuirea accesibilă și incluziunea	DD3: OS 3.1–3.5; DD1: OS 1.2–1.3
OC1 – Dezvoltarea administrației publice locale	Capacitate administrativă, digitalizare, participare	Pregătirea proiectelor și capacitatea administrativă (lecții din 2.1); monitorizarea devine sistem de implementare (4.1.2, cap. 7)	Obiectiv transversal: OS T.1
OC2 – Dezvoltarea urbană durabilă și sustenabilă	Durabilitatea ca principiu pentru toate domeniile	Obiective distincte pentru reziliență și riscuri, energie, planificare urbană	DD4: OS 4.1–4.3; principiu aplicat tuturor direcțiilor

Încadrarea propunerilor de proiecte în structura anterioară a scos în evidență șapte teme care nu aveau un obiectiv propriu sau erau încadrate doar parțial. Ele stau la baza obiectivelor noi:

Tabelul 9: Teme rezultate din propunerile de proiecte și obiectivele noi corespunzătoare

Tema	Încadrarea în SIDU 2021–2030	Obiectiv în SIDU 2026–2035
1. Mobilitate și transport	Fără obiectiv propriu. Hubul de transport, pistele de biciclete, străzile din comune, drumurile spre Oașa–Șureanu și Râpa Roșie la axa 7.2 (drumuri locale); transportul public zonal, centura și nodul intermodal, preluate cu încadrarea veche	OS 1.2
2. Servicii și rețele la scară zonală	Apa și canalul în comune, gazul, serviciile sociale și medicale la 7.1, 9.1 și 10; OS1 și OS2 vizau doar constituirea asocierii și nu puteau primi aceste proiecte	OS 1.1 și OS 1.3
3. Riscuri și reziliență	Doar la 13.1 (protecția mediului), cu încadrare parțială: lacul redresor, albiile, inundațiile din Săsciori și Pianu	OS 4.1
4. Planificare urbană (PUG, cadastru)	Fără obiectiv	OS 4.3
5. Locuire pentru tineri	Fără obiectiv; locuințele pentru specialiști la sănătate (9.2) și educație (8.2), blocul pentru tineri neîncadrabil	OS 3.5
6. Integrarea comunităților defavorizate	Încadrată parțial la 6.2 (ocuparea forței de muncă); dimensiunea socială fără obiectiv propriu	OS 3.4 (și OS 2.1 pentru ocupare)
7. Economie agro-alimentară (agrohub)	La 3.1 (infrastructură pentru afaceri), fără componentă agro-alimentară	OS 2.2

3.4.2. Structura strategică 2026–2035

Structura propusă cuprinde **patru direcții de dezvoltare, 14 obiective strategice și un obiectiv transversal (OS T.1)**. Numerotarea înlocuiește pe cea din SIDU 2021–2030; corespondența este în tabelul de mai sus.

Tabelul 10: Schema structurii strategice a SIDU 2026–2035

DD1. ZUF Sebeș – teritoriu cooperant și conectat	DD2. Economie competitivă, diversificată și capital uman	DD3. Calitatea vieții, servicii publice și coeziune socială	DD4. Teritoriu rezilient, durabil și bine planificat
• **OS 1.1 Guvernanță și cooperare teritorială** • **OS 1.2 Mobilitate și accesibilitate zonală** • **OS 1.3 Servicii și rețele la scară zonală**	• **OS 2.1 Mediu de afaceri, competențe și infrastructuri economice** • **OS 2.2 Economie agro-alimentară și rurală** • **OS 2.3 Turism și patrimoniu**	• **OS 3.1 Regenerare urbană, spațiu public, cultură și sport** • **OS 3.2 Educație** • **OS 3.3 Sănătate și servicii de urgență** • **OS 3.4 Servicii sociale și incluziune** • **OS 3.5 Locuire accesibilă**	• **OS 4.1 Reziliență climatică și managementul riscurilor** • **OS 4.2 Mediu, energie și economie circulară** • **OS 4.3 Planificare urbană și teritorială**
OBIECTIV TRANSVERSAL – Administrație modernă și digitalizare (OS T.1)			

Sustenabilitatea (eficiență energetică, reziliență climatică, protecția mediului) rămâne principiu aplicat tuturor direcțiilor, nu doar direcției DD4, conform abordării din SIDU 2021–2030 privind dezvoltarea durabilă ca obiectiv comun.

Formularea obiectivelor. Fiecare obiectiv strategic are o formulare extinsă, care precizează schimbarea urmărită, și o denumire scurtă, folosită în restul strategiei, în planul de acțiune și în lista de proiecte. Formulările extinse sunt prezentate în tabelele din 3.4.3–3.4.7, sub denumirea fiecărui obiectiv.

Formularea priorităților. Prioritățile de intervenție sunt formulate ca livrabile sau rezultate urmărite (ce va exista sau ce se va îmbunătăți), nu ca acțiuni (ce se va face). De exemplu, prioritatea „Administrații consultate anual și proiecte ZUF centralizate într-un portofoliu unic" se consideră realizată atunci când consultarea anuală are loc și portofoliul comun este actualizat, iar „Transport public zonal integrat", pe măsură ce comunele sunt deservite. Denumirea fiecărei priorități este aceeași în lista de proiecte; precizările din paranteze apar numai în acest capitol.

Alegerea ușurează urmărirea implementării: stadiul fiecărei priorități se apreciază după ce s-a realizat efectiv, cu un indicator de realizare, iar modul de realizare poate fi adaptat pe parcurs, în funcție de finanțare și de maturitatea proiectelor, fără modificarea structurii strategice. Acțiunile necesare sunt stabilite la nivelul proiectelor și al altor intervenții din portofoliu (Anexa 2). Prioritățile care nu presupun investiții, cum sunt cele privind cooperarea și capacitatea administrativă, se realizează prin activități administrative. Planul de acțiune (4.1) precizează, pentru fiecare prioritate, responsabilii, partenerii, perioada și indicatorul de realizare.

Codificarea este comună strategiei, planului de acțiune și listei de proiecte: direcția (DD1), obiectivul strategic (OS 1.2) și prioritatea (P1.2.1), unde primele două cifre arată

obiectivul, iar ultima, numărul de ordine al priorității. Pentru obiectivul transversal, litera T înlocuiește cifra direcției (OS T.1, PT.1.1). Proiectele se încadrează direct la o prioritate, fără un nivel intermediar de măsuri. Codul intervenției din lista de proiecte (M-001, Z-001) urmează ordinea priorităților de intervenție și, în cadrul fiecărei priorități, ordinea proiecte – programe – măsuri – acțiuni; seria M cuprinde lista municipiului, iar seria Z, lista ZUF.

3.4.3. DD1. ZUF Sebeș – teritoriu cooperant și conectat

Direcția continuă DDP1 din SIDU 2021–2030 și mută accentul de la constituirea unei asocieri zonale la **cooperarea interadministrativă efectivă**, într-un model flexibil, fără structură asociativă nouă. Se justifică prin dependența comunelor de polul urban pentru ocupare, educație și servicii, prin faptul că proiectele comune nu au un titular desemnat, prin acoperirea parțială a transportului zonal și prin decalajul de echipare tehnico-edilitară dintre municipiu și comune.

Tabelul 11: DD1. Obiective strategice și priorități de intervenție

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție
OS 1.1 Guvernanță și cooperare teritorială Consolidarea cooperării interadministrative și a capacității de planificare și implementare integrată a proiectelor la nivelul ZUF Sebeș	**P1.1.1** Administrații consultate anual și proiecte ZUF centralizate într-un portofoliu unic* (câte o persoană de contact din fiecare UAT, sub coordonarea Municipiului Sebeș; portofoliu actualizat anual, cu date furnizate de UAT: navetism, GIS) **P1.1.2** Parteneriate încheiate pentru proiecte comune și cu actorii regionali* (pentru proiectele care necesită implementare comună; județul, Alba Iulia, grupurile de acțiune locală și operatorii regionali) **P1.1.3** Identitate și imagine teritorială a ZUF promovate
OS 1.2 Mobilitate și accesibilitate zonală Dezvoltarea unui sistem de mobilitate integrat, sigur și durabil, care asigură accesul locuitorilor ZUF Sebeș la locuri de muncă, educație și servicii și reduce efectele traficului de tranzit	**P1.2.1** Transport public zonal integrat, inclusiv servicii de transport școlar și pentru lucrători (extindere către Pianu și Vințu de Jos și apoi către celelalte comune, flotă, ITS, e-ticketing) **P1.2.2** Infrastructură intermodală (nod feroviar la Vințu de Jos, hub de transport) **P1.2.3** Străzi, trotuare și piste de biciclete modernizate și acces la obiective turistice (străzi secundare; Oașa–Șureanu, Râpa Roșie) **P1.2.4** Trafic de tranzit redus, centură și parcări
OS 1.3 Servicii și rețele la scară zonală Extinderea rețelelor de utilități și a conectivității digitale, pentru reducerea decalajelor de acces dintre municipiu și comune	**P1.3.1** Rețele de apă și canalizare extinse și modernizate (în special în comune: extinderi, debit, colectoare, coridoare de utilități) **P1.3.2** Rețele de gaze naturale și de energie extinse (unde este justificat) **P1.3.3** Acoperire cu semnal mobil și servicii digitale îmbunătățite

3.4.4. DD2. Economie competitivă, diversificată și capital uman

Direcția continuă DDP2 și răspunde concentrării economiei într-un număr redus de operatori, bazei economice reduse a comunelor mici, deficitului de forță de muncă în paralel cu creșterea recentă a șomajului și rezervelor de teren și platforme industriale nefolosite.

Tabelul 12: DD2. Obiective strategice și priorități de intervenție

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție
OS 2.1 Mediu de afaceri, competențe și infrastructuri economice Creșterea competitivității și diversificarea economiei locale, prin valorificarea zonelor de activități și a platformelor industriale, sprijinirea întreprinderilor, atragerea investițiilor și dezvoltarea competențelor în acord cu cererea angajatorilor, inclusiv prin învățământ profesional și dual	**P2.1.1** Zone de activități echipate și platforme industriale reconvertite (Șirinii Lancrămului; Mobis și Petrești; parc industrial și logistic) **P2.1.2** Infrastructuri și servicii de sprijin pentru afaceri, inovare și atragerea de investiții (centru de consultanță și de resurse pentru afaceri, incubator, parc tehnologic; atragerea investițiilor) **P2.1.3** Învățământ profesional și dual corelat cu cererea angajatorilor
OS 2.2 Economie agro-alimentară și rurală Creșterea valorii adăugate a producției agricole și forestiere locale, prin infrastructuri de valorificare, accesul la exploatații și lanțuri scurte de aprovizionare	**P2.2.1** Agrohub și piață agroalimentară modernizate, cu lanțuri scurte de valorificare **P2.2.2** Drumuri de exploatație agricolă modernizate
OS 2.3 Turism și patrimoniu Dezvoltarea unei oferte turistice zonale oraș–munte, bazate pe protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural și natural	**P2.3.1** Produs turistic zonal, trasee și infrastructură turistică dezvoltate (inclusiv patrimoniul fortificat; infrastructură turistică, inclusiv în zona montană) **P2.3.2** Brand de oraș și promovare turistică integrată **P2.3.3** Monumente și clădiri de patrimoniu reabilitate

3.4.5. DD3. Calitatea vieții, servicii publice și coeziune socială

Direcția continuă DDP3 și răspunde nevoilor de regenerare a spațiului public, de acces la educație, sănătate și servicii sociale, de locuire accesibilă și de echilibrare a accesului între municipiu și comune, pe fondul îmbătrânirii populației.

Tabelul 13: DD3. Obiective strategice și priorități de intervenție

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție
OS 3.1 Regenerare urbană, spațiu public, cultură și sport Creșterea calității și a accesibilității spațiilor publice și diversificarea ofertei culturale, sportive și de petrecere a timpului liber, inclusiv prin regenerarea spațiilor degradate	**P3.1.1** Spații publice accesibile, parcuri, locuri de joacă și mobilier urban **P3.1.2** Spații degradate și clădiri publice regenerate **P3.1.3** Infrastructură culturală, sportivă și pentru tineri (sală de sport, muzee, spații pentru tineri) **P3.1.4** Servicii urbane și siguranță publică îmbunătățite (sistemul de supraveghere video și alte servicii de gospodărire urbană)
OS 3.2 Educație Îmbunătățirea accesului la educație de calitate, prin unități de învățământ modernizate, servicii pentru copii și o rețea școlară adaptată nevoilor din municipiu și comune	**P3.2.1** Unități de învățământ modernizate și dotate (inclusiv ateliere pentru învățământul profesional) **P3.2.2** Creșe, servicii after-school și campus școlar **P3.2.3** Rețea școlară rurală adaptată și educație de calitate (inclusiv transport școlar, cu OS 1.2)
OS 3.3 Sănătate și servicii de urgență Creșterea accesului populației ZUF Sebeș la servicii medicale de calitate, inclusiv de urgență	**P3.3.1** Spital Municipal reabilitat și extins, cu structură de primiri urgențe **P3.3.2** Cabinete medicale modernizate și servicii medicale accesibile în comune (medicină de familie; cu OS 1.3)
OS 3.4 Servicii sociale și incluziune Extinderea și diversificarea serviciilor sociale și reducerea excluziunii persoanelor vârstnice, a persoanelor cu dizabilități și a altor grupuri vulnerabile	**P3.4.1** Infrastructură și servicii pentru persoane vârstnice (cămin, centre de zi) **P3.4.2** Servicii pentru copii, familii și persoane vulnerabile, inclusiv locuințe protejate și integrare comunitară (locuințe protejate pentru persoane cu dizabilități; centre de zi și servicii pentru copii și familie; persoane fără adăpost; integrarea comunităților defavorizate)
OS 3.5 Locuire accesibilă Creșterea ofertei de locuințe accesibile și îmbunătățirea condițiilor de locuire, pentru atragerea și menținerea tinerilor și a specialiștilor	**P3.5.1** Locuințe pentru tineri și pentru specialiști (medici, cadre didactice)

3.4.6. DD4. Teritoriu rezilient, durabil și bine planificat

Direcția dezvoltă obiectivul comun OC2 din SIDU 2021–2030, care înainte avea doar axe de protecție a mediului, și răspunde riscului de inundații, calității aerului, consumului energetic ridicat al clădirilor publice și lipsei unei planificări urbane actualizate.

Tabelul 14: DD4. Obiective strategice și priorități de intervenție

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție
OS 4.1 Reziliență climatică și managementul riscurilor Reducerea vulnerabilității ZUF Sebeș la inundații și la efectele schimbărilor climatice, prin lucrări de protecție și infrastructură verde-albastră	**P4.1.1** Amenajare hidroenergetică Sebeș-aval finalizată și albii protejate („Lac redresor”) **P4.1.2** Risc de inundații redus și ape pluviale gestionate (inclusiv în Săsciori și Pianu) **P4.1.3** Infrastructură verde-albastră și soluții bazate pe natură
OS 4.2 Mediu, energie și economie circulară Îmbunătățirea calității mediului, reducerea consumului de energie și a emisiilor și utilizarea eficientă a resurselor, prin energie regenerabilă, gestionarea durabilă a deșeurilor și spații verzi	**P4.2.1** Clădiri publice și iluminat eficiente energetic și energie regenerabilă (cu prioritate învățământul; energie regenerabilă pe terenuri degradate) **P4.2.2** Calitatea mediului îmbunătățită și deșeuri colectate separat (monitorizare, situri contaminate; colectare selectivă și salubrizare) **P4.2.3** Spații verzi extinse și pierderi compensate
OS 4.3 Planificare urbană și teritorială Asigurarea unei dezvoltări urbane și teritoriale coerente, prin documentații de urbanism actualizate, date spațiale și cadastrale complete și valorificarea terenurilor publice	**P4.3.1** PUG și documentații de urbanism actualizate și corelate cu riscurile (PUG din anul 2000; documentațiile de urbanism ale comunelor) **P4.3.2** Evidența terenurilor publice (cadastru, inventar, GIS) și rezervă de teren valorificată

3.4.7. Obiectivul transversal. Administrație modernă și digitalizare

Obiectivul continuă OC1 din SIDU 2021–2030 și răspunde lecțiilor evaluării (2.1): portofoliul a fost prea larg pentru a fi urmărit, iar indicatorii nu au fost monitorizați în cei cinci ani. Monitorizarea și evaluarea nu mai constituie un obiectiv distinct: sistemul de monitorizare, situațiile de monitorizare, evaluările și actualizarea portofoliului sunt descrise ca mecanism de implementare în 4.1.2 și în capitolul 7, cu indicator propriu în 7.2.

Tabelul 15: Obiectivul transversal. Priorități de intervenție

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție
OS T.1 Administrație modernă și digitală Creșterea capacității administrației locale de a furniza servicii publice digitale și accesibile, de a pregăti și finanța proiecte și de a implica cetățenii și mediul de afaceri în decizii	**PT.1.1** Servicii publice digitalizate și interoperabile (plată electronică, accesibilitate) **PT.1.2** Capacitate administrativă dezvoltată și cofinanțare asigurată* (personal calificat; pregătirea proiectelor; cofinanțare după încheierea PNRR) **PT.1.3** Cetățeni și mediu de afaceri implicați în decizie*

3.5. Logica de intervenție și indicatorii strategici

3.5.1. Logica de intervenție

Logica de intervenție leagă problemele și nevoile din diagnostic de obiectivele strategice, de prioritățile de intervenție, de proiectele care le răspund și de indicatorii cu care se urmărește progresul. Lanțul este următorul:

Tabelul 16: Lanțul logic al strategiei

Nivel	Ce cuprinde	Unde se regăsește
Probleme și nevoi	Probleme-cheie, disparități, nevoi și domenii prioritare	Capitolul 2 (2.4, 2.5)
Viziune	Starea dorită a teritoriului în 2035	3.3
Direcții de dezvoltare	Patru direcții și obiectivul transversal	3.4
Obiective strategice și priorități	14 obiective strategice și obiectivul transversal (OS T.1); priorități formulate ca livrabile / rezultate	3.4
Proiecte și alte intervenții	Intervenții concrete, încadrate la o prioritate, cu responsabil, buget și calendar	Portofoliul de proiecte și planul de acțiune
Indicatori	Indicatori de realizare (proiect) și de rezultat (obiectiv)	3.5.3 și fișele proiectelor

Fiecare nevoie prioritară formulată în 2.5 este acoperită de cel puțin un obiectiv strategic, iar fiecare obiectiv strategic răspunde cel puțin unei nevoi:

Tabelul 17: Corelarea nevoilor prioritare cu obiectivele strategice

Domeniu prioritar de intervenție (2.5)	Obiective strategice	Direcția
Mobilitate și accesibilitate	OS 1.2	DD1
Infrastructură tehnico-edilitară și digitalizare	OS 1.3; OS T.1	DD1; transversal
Sănătate și servicii sociale	OS 3.3, OS 3.4	DD3
Educație, piața muncii și retenția populației	OS 2.1, OS 3.2, OS 3.5	DD2; DD3
Economie locală și valorificarea terenurilor	OS 2.1, OS 2.2; OS 4.3 (terenuri)	DD2; DD4
Mediu, risc climatic și energie	OS 4.1, OS 4.2	DD4
Spațiu public, cultură și turism	OS 3.1, OS 2.3	DD3; DD2
Guvernanță, cooperare teritorială și capacitate administrativă	OS 1.1; OS T.1	DD1; transversal

Pentru a valorifica lecțiile învățate din implementarea portofoliului anterior (2.1), intervențiile se formulează și se urmăresc astfel:

- **Tipurile de intervenții** (proiect, program, măsură, acțiune) se diferențiază în lista de proiecte, dar nu constituie niveluri ale structurii strategice: proiectul are rezultat, calendar, buget și responsabil; programul grupează proiecte sau acțiuni corelate; măsura este de natură administrativă sau instituțională; acțiunea este punctuală sau recurentă.
- **Portofoliul se organizează pe trei niveluri:**
  - **portofoliul prioritar**, asumat pentru implementare;
  - proiectele aflate „**în pregătire**”, tratate ca oportunități;
  - lista de **rezervă**, activabilă în funcție de finanțare.

  Prioritizarea ține seama de importanța strategică și de maturitatea proiectului, conform principiilor din 3.1.7.
- **Echilibrul dintre intervenții fizice și intervenții „soft”**: competitivitatea, resursele umane, turismul, serviciile sociale și guvernanța au responsabil, parteneri, resurse și indicator de realizare, ca să poată fi urmărite.
- **Dimensiunea zonală** se identifică explicit: se marchează proiectele cu efecte în mai multe UAT și cele realizate în parteneriat.

3.5.2. Principii pentru indicatorii strategici

Setul de indicatori de rezultat rămâne restrâns, dar respectă regulile desprinse din evaluarea SIDU 2021–2030 (2.1):

- fiecare indicator are o **sursă publică sau administrativă cu actualizare periodică și o fișă** cu definiția, formula de calcul, anul și valoarea de referință, perimetrul teritorial (municipiu sau ZUF) și responsabilul de raportare;
- indicatorii **măsoară efectul urmărit de obiectiv**, nu o mărime disponibilă întâmplător;
- indicatorii de percepție se mențin numai cu repetarea sondajului, cu instrument identic și raportarea structurii eșantionului, periodic, la intervale stabilite de administrație;
- fiecare obiectiv are un indicator principal de rezultat (cel mult două, când obiectivul are două componente distincte), iar fiecare intervenție din portofoliu are un singur indicator principal de realizare și unul de rezultat, alese dintr-un catalog standard de indicatori, cu unitate de măsură, sursă și frecvență (foaia „Catalog indicatori” din lista de proiecte);
- **țintele pentru 2030 și 2035** sunt prezentate în 7.2; ele pornesc de la valorile de referință și de la tendințele recente și se pot reanaliza oricând administrația consideră necesar.

3.5.3. Indicatori strategici de rezultat

Setul propus conține indicatori de rezultat pentru fiecare direcție, cu valori de referință din diagnostic. Țintele pentru 2030 și 2035 sunt prezentate în 7.2.

Tabelul 18: Indicatori strategici de rezultat: propunere

Direcția / obiectiv	Indicator	Valoare de referință	Sursă; disponibilitatea datelor
DD1 / OS 1.1	UAT cu persoană de contact desemnată pentru consultarea anuală (nr. din 9)	0 din 9 (2026); de instituit în 2027	Dispoziții de desemnare; procese-verbale; anual
DD1 / OS 1.2	UAT deservite de transport public zonal	2 din 9 (Sebeș, Daia Română – 2026)	ADI Transport Public; anual
DD1 / OS 1.3	Populația din UAT fără rețea publică de canalizare	20,5% (2024; 12.066 persoane, în 4 UAT)	INS (TEMPO), operator; anual
DD2 / OS 2.1	Numărul mediu de salariați din ZUF	17.119 (2024)	INS; anual
DD2 / OS 2.1	Șomeri înregistrați	807 (2025)	A.J.O.F.M.; anual
DD2 / OS 2.2	Producători locali sprijiniți prin agrohub, piețe și canale comune de desfacere	0 (2026)	UAT; GAL; anual
DD2 / OS 2.3	Durata medie a sejurului (zile)	1,60 (2025)	INS; anual
DD3 / OS 3.2	Elevi în învățământul profesional și dual	440 (2025/2026)	I.Ș.J. Alba; anual
DD3 / OS 3.3	UAT fără unitate sanitară (nr.)	1 (Cut), 2025	D.S.P. Alba; anual
DD3 / OS 3.4	Servicii sociale furnizate de D.A.S.	7 (2026), două în dezvoltare	D.A.S.; anual
DD3 / OS 3.5	Locuințe publice în ZUF (nr.)	274 (2025)	INS; anual
DD3 / OS 3.1	Percepția locuitorilor asupra spațiului public (scor 1–4)	2,07–2,19 din 4 (2026)	Sondaj repetat, cu același chestionar ca pentru calitatea vieții; la 2–3 ani
DD4 / OS 4.2	Zile cu depășiri ale valorii zilnice PM10, stația cu cele mai multe depășiri	46 (AB-4, 2025)	RNMCA; anual
DD4 / OS 4.1	Stadiul fizic al amenajării Sebeș-aval (%) – indicator de progres	circa 60%	Hidroelectrica; Primăria; anual
DD4 / OS 4.2	Consumul energetic al clădirilor publice (MWh/an)	9.566 (2023)	P.i.E.E.; anual
DD4 / OS 4.3	UAT cu PUG actualizat	3 din 9 (Vințu de Jos, Pianu, Săsciori)	Primării; la actualizare
Transversal / OS T.1	UAT care indică pe site plata electronică a taxelor (nr. din 9)	6 din 9 (2026)	Site-urile primăriilor; anual

Indicatorii de realizare ai proiectelor (lungimi de rețea, suprafețe, număr de obiective sau de locuri create) se aleg din catalogul standard al listei de proiecte, câte unul principal pentru fiecare

intervenție, și se agregă la nivelul priorităților și al obiectivelor. Valorile-țintă se stabilesc după validarea portofoliului.

4. Planul de acțiune și portofoliul de proiecte

Capitolul transpune cadrul strategic din capitolul 3 în priorități de intervenție și proiecte pentru perioada 2026–2035. Planul de acțiune (4.1) stabilește cine, când și cu ce rezultate implementează fiecare prioritate, inclusiv structura de coordonare a implementării; portofoliul de proiecte (4.2) este prezentat în Anexa 2; prioritizarea (4.3) se face pe baza unor criterii de selecție; iar proiectele integrate și de interes zonal (4.4) grupează intervențiile care implică mai multe unități administrativ-teritoriale.

4.1. Planul de acțiune

Planul de acțiune organizează implementarea strategiei pe **prioritățile de intervenție** din 3.4, fiecare cu responsabil, parteneri, perioadă și indicator de realizare. Prioritățile sunt formulate ca livrabile sau rezultate urmărite și corespund celor 14 obiective strategice și obiectivului transversal. Ele se realizează prin proiectele și celelalte intervenții din portofoliu (Anexa 2), încadrate direct la o prioritate, sau, unde nu este necesar un proiect distinct, prin activități administrative.

Planul răspunde lecțiilor evaluării SIDU 2021–2030 (2.1): fiecare prioritate are responsabil și indicator, iar portofoliul se actualizează ori de câte ori este necesar.

4.1.1. Structura de implementare și coordonare

Implementarea se sprijină pe structura constituită prin **Dispoziția Primarului Municipiului Sebeș nr. 550/09.09.2026**, privind constituirea Grupului de Coordonare și implementare pentru SIDU și a grupurilor tehnice de lucru pentru actualizarea strategiei. Dispoziția distinge între o structură **permanentă**, responsabilă de aplicarea strategiei, și grupuri **consultative și temporare**, active în etapa de elaborare.

Tabelul 19: Structura de implementare și coordonare a SIDU 2026–2035

Structura	Natură și componență	Atribuții în implementare
Grupul de Coordonare și implementare pentru SIDU	Caracter administrativ permanent, pe întreaga perioadă de actualizare și de implementare. Format din președinte, trei membri (între care Arhitectul Șef și un director executiv adjunct din Direcția amenajarea teritoriului, urbanism și dezvoltare) și un secretar	• Aplicarea strategiei după aprobare • Coordonarea implementării proiectelor • Urmărirea realizării indicatorilor • Actualizarea portofoliului de proiecte
Compartimentul Proiecte cu finanțare internă și internațională	Compartiment din aparatul primăriei, căruia îi revine, împreună cu persoanele din dispoziție, ducerea la îndeplinire a acesteia	• Are rolul de suport tehnic al Grupului: baza unică de monitorizare, pregătirea proiectelor, raportarea • Legătura cu finanțatorii și cu partenerii
Grupurile tehnice de lucru GL1 și GL2	Consultative și temporare. GL1 – Dezvoltare teritorială, infrastructură, mobilitate și tranziție verde; GL2 – Economie, capital uman, servicii publice și calitatea vieții. Reunesc direcții, servicii și instituții subordonate	• Au contribuit la diagnostic, la cadrul strategic și la prioritizarea proiectelor • Pot fi consultate la actualizarea portofoliului și, după caz, la evaluări

Structura	Natură și componență	Atribuții în implementare
Structurile executive responsabile de priorități	Direcția amenajarea teritoriului, urbanism și dezvoltare; Direcția economică; Direcția de Asistență Socială; Spitalul Municipal; Transport Public Sebeș SRL; Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului; compartimentele de mediu și registru agricol; Centrul Cultural „Lucian Blaga”; Muzeul Municipal „Ioan Raica”; Poliția Locală	• Pregătesc și implementează proiectele din domeniul lor de activitate • Furnizează datele pentru monitorizare
Comunele ZUF și structurile de cooperare	Comunele Câlnic, Cut, Daia Română, Pianu, Săsciori, Șpring, Șugag și Vințu de Jos, în modelul flexibil de cooperare coordonat de municipiu (3.2.3); ADI Transport Public Zona Sebeș; operatorii regionali (Apa CTTA, Apa Alba) și grupurile de acțiune locală	• Parteneri și, după caz, titulari ai proiectelor zonale (4.4) • Desemnează câte o persoană de contact pentru cooperarea interadministrativă (3.2.3) • Persoanele de contact desemnate vor fi invitate la ședințele Grupului de Coordonare
Consiliul Local	Autoritatea deliberativă a municipiului	• Aprobă strategia, modificările de conținut ale acesteia și bugetele, inclusiv cofinanțarea proiectelor

4.1.2. Implementare și monitorizare

Monitorizarea se organizează flexibil, pe o bază unică de monitorizare a intervențiilor (portofoliul din Anexa 2), cu cod unic pentru fiecare intervenție, stadiu, buget, sursă de finanțare, responsabil și indicator. Momentele și forma raportărilor se stabilesc de Grupul de Coordonare, în funcție de necesități.

Tabelul 20: Activități de monitorizare și evaluare

Activitate	Moment	Responsabil	Rezultat
Actualizarea bazei de monitorizare (stadiu, buget, calendar)	Continuu	Structurile executive; secretariatul Grupului	Baza unică actualizată
Situația proiectelor și a indicatorilor strategici (3.5)	La decizia Grupului de Coordonare	Grupul de Coordonare și implementare	Situație de stadiu, la dispoziția administrației
Revizuirea portofoliului: reaplicarea criteriilor de prioritizare (4.3) și actualizarea nivelurilor	Ori de câte ori se consideră necesar	Grupul de Coordonare; GL1 și GL2, după caz	Portofoliu actualizat pe niveluri
Evaluare	La nevoie, în funcție de oportunități	Grupul de Coordonare; consultare publică, după caz	Concluzii pentru ajustarea portofoliului și a țintelor

4.1.3. Etape de implementare

Prioritățile se eșalonează în trei etape, corelate cu încheierea exercițiului financiar 2021–2027 și cu ciclul 2028–2034:

- **Etapa 1 (2026–2028): finalizare și pregătire.** Finalizarea proiectelor aflate în implementare și a celor din perioada 2021–2027, pregătirea documentațiilor tehnice pentru proiectele din nivelul „În pregătire", instituirea mecanismului de coordonare interadministrativă (persoane de contact, consultare anuală) și a bazei de monitorizare.
- **Etapa 2 (2029–2031): implementarea proiectelor mature.** Depunerea și implementarea proiectelor prioritare în noile mecanisme de programare 2028–2034, extinderea transportului zonal și a rețelelor în comune.
- **Etapa 3 (2032–2035): consolidare.** Continuarea implementării, valorificarea proiectelor zonale pregătite în comun, ajustarea portofoliului în funcție de context și, la nevoie, pregătirea unei evaluări finale.

4.1.4. Priorități de intervenție pe obiective strategice

Tabelele de mai jos prezintă prioritățile fiecărei direcții de dezvoltare, grupate pe obiective strategice. Perioadele se precizează la actualizarea planului; indicatorii de realizare se agregă din fișele proiectelor, iar valorile-țintă se stabilesc după validarea portofoliului.

Prioritățile marcate cu asterisc (*) se realizează prin **activități administrative**, fără proiect distinct în Anexa 2.

DD1. ZUF Sebeș – teritoriu cooperant și conectat

Tabelul 21: Priorități DD1

Prioritate de intervenție	Responsabil	Parteneri	Perioadă	Indicator de realizare
OS 1.1 Guvernanță și cooperare teritorială				
P1.1.1 Administrații consultate anual și proiecte ZUF centralizate într-un portofoliu unic*	Municipiul Sebeș (Grupul de Coordonare, Compartimentul Proiecte); persoanele de contact din comune	Comunele; INS; Consiliul Județean	2026–2035	UAT cu persoană de contact desemnată (nr. din 9)
P1.1.2 Parteneriate încheiate pentru proiecte comune și cu actorii regionali*	Municipiul Sebeș (Grupul de Coordonare); UAT partenere	Comunele; operatori; Consiliul Județean; Alba Iulia; GAL; operatori regionali	2027–2035	Acorduri de parteneriat încheiate (nr.)
P1.1.3 Identitate și imagine teritorială a ZUF promovate	Municipiul Sebeș (Grupul de Coordonare)	Comunele ZUF; GAL; Consiliul Județean	2027–2035	Acțiuni de promovare a ZUF derulate (nr.)
OS 1.2 Mobilitate și accesibilitate zonală				
P1.2.1 Transport public zonal integrat, inclusiv servicii de transport școlar și pentru lucrători	Transport Public Sebeș SRL; ADI Transport Public	Comunele; I.Ș.J.; angajatori	2026–2031	Vehicule ecologice achiziționate (nr.)
P1.2.2 Infrastructură intermodală	Direcția amenajarea teritoriului	C.F.R.; Consiliul Județean; Vințu de Jos	2028–2035	Noduri și hub-uri de transport realizate sau modernizate (nr.)
P1.2.3 Străzi, trotuare și piste de biciclete modernizate și acces la obiective turistice	Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului; Direcția amenajarea teritoriului	Comunele; Consiliul Județean	2026–2035	Lungime străzi, trotuare și piste modernizate (km)
P1.2.4 Trafic de tranzit redus, centură și parcări	Direcția amenajarea teritoriului	C.N.A.I.R.; Consiliul Județean	2028–2035	Lungime drum de ocolire construit (km); locuri de parcare create (nr.)
OS 1.3 Servicii și rețele la scară zonală				
P1.3.1 Rețele de apă și canalizare extinse și modernizate	Operatorul regional (Apa CTTA); UAT	Apa Alba; Consiliul Județean	2026–2034	Lungime rețele de apă și canalizare realizate sau modernizate (km)
P1.3.2 Rețele de gaze naturale și de energie extinse	UAT; Direcția amenajarea teritoriului	Operatori de rețea	2027–2035	Lungime rețele de gaze naturale și energie realizate (km)
P1.3.3 Acoperire cu semnal mobil și servicii digitale îmbunătățite	UAT; Direcția amenajarea teritoriului	Operatori de comunicații	2027–2035	Lungime rețele de comunicații realizate (km)

DD2. Economie competitivă, diversificată și capital uman

Tabelul 22: Priorități DD2

Prioritate de intervenție	Responsabil	Parteneri	Perioadă	Indicator de realizare
OS 2.1 Mediu de afaceri, competențe și infrastructuri economice				
P2.1.1 Zone de activități echipate și platforme industriale reconvertite	Direcția amenajarea teritoriului; Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului	Investitori; Consiliul Județean	2027–2033	Suprafață echipată pentru activități economice (ha)
P2.1.2 Infrastructuri și servicii de sprijin pentru afaceri, inovare și atragerea de investiții	Direcția economică; Compartimentul Proiecte	Mediul de afaceri; universități; A.D.R. Centru; investitori	2027–2035	Infrastructuri de sprijin pentru afaceri puse în funcțiune (nr.)
P2.1.3 Învățământ profesional și dual corelat cu cererea angajatorilor	Unitățile de învățământ	I.Ș.J.; angajatori	2026–2035	Locuri create în învățământul profesional și dual (nr.)
OS 2.2 Economie agro-alimentară și rurală				
P2.2.1 Agrohub și piață agroalimentară modernizate, cu lanțuri scurte de valorificare	UAT; Municipiul Sebeș; Compartimentul registru agricol	Producători; GAL	2028–2035	Agrohub și piețe agroalimentare modernizate (nr.)
P2.2.2 Drumuri de exploatație agricolă modernizate	UAT; Compartimentul registru agricol	Producători; GAL	2028–2034	Lungime drumuri de exploatație modernizate (km)
OS 2.3 Turism și patrimoniu				
P2.3.1 Produs turistic zonal, trasee și infrastructură turistică dezvoltate	Centrul Cultural; Direcția economică; Direcția amenajarea teritoriului	Șugag, Câlnic, Săsciori; GAL; operatori turistici; comunele	2026–2035	Obiective și trasee turistice amenajate (nr.)
P2.3.2 Brand de oraș și promovare turistică integrată	Centrul Cultural; Direcția economică	GAL; operatori turistici	2026–2033	Acțiuni și materiale de promovare turistică realizate (nr.)
P2.3.3 Monumente și clădiri de patrimoniu reabilitate	Muzeul Municipal „Ioan Raica”; Direcția amenajarea teritoriului	Asociații culturale; comunele	2026–2034	Clădiri și monumente restaurate (nr.)

DD3. Calitatea vieții, servicii publice și coeziune socială

Tabelul 23: Priorități DD3

Prioritate de intervenție	Responsabil	Parteneri	Perioadă	Indicator de realizare
OS 3.1 Regenerare urbană, spațiu public, cultură și sport				
P3.1.1 Spații publice accesibile, parcuri, locuri de joacă și mobilier urban	Direcția amenajarea teritoriului	Comunele; asociații locale	2026–2035	Suprafață de spațiu public amenajat (mp)
P3.1.2 Spații degradate și clădiri publice regenerate	Direcția amenajarea teritoriului	Asociații locale	2027–2035	Suprafață de spații și clădiri regenerate (mp)

Prioritate de intervenție	Responsabil	Parteneri	Perioadă	Indicator de realizare
P3.1.3 Infrastructură culturală, sportivă și pentru tineri	Centrul Cultural; Direcția amenajarea teritoriului	Unități de învățământ; ONG	2026–2034	Obiective culturale, sportive și pentru tineri realizate sau modernizate (nr.)
P3.1.4 Servicii urbane și siguranță publică îmbunătățite	Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului; Poliția Locală; Centrul Cultural	ONG; comunele	2026–2035	Camere și echipamente de siguranță instalate (nr.)
OS 3.2 Educație				
P3.2.1 Unități de învățământ modernizate și dotate	Direcția amenajarea teritoriului; unitățile de învățământ	I.Ș.J.; comunele	2026–2033	Unități de învățământ modernizate sau dotate (nr.)
P3.2.2 Creșe, servicii after-school și campus școlar	Direcția amenajarea teritoriului; unitățile de învățământ	I.Ș.J.; comunele	2027–2034	Locuri create în creșe, after-school și campus (nr.)
P3.2.3 Rețea școlară rurală adaptată și educație de calitate	Unitățile de învățământ; Direcția de Asistență Socială	I.Ș.J.; comunele	2026–2032	Microbuze școlare achiziționate (nr.); cadre didactice participante la programe (nr.)
OS 3.3 Sănătate și servicii de urgență				
P3.3.1 Spital Municipal reabilitat și extins, cu structură de primiri urgențe	Spitalul Municipal; Primăria	M.S.; D.S.P. Alba; C.A.S. Alba; Consiliul Județean	2026–2034	Suprafață de spital extinsă sau reabilitată (mp)
P3.3.2 Cabinete medicale modernizate și servicii medicale accesibile în comune	UAT; Primăria	D.S.P. Alba; C.A.S. Alba	2027–2032	Cabinete medicale modernizate sau înființate (nr.)
OS 3.4 Servicii sociale și incluziune				
P3.4.1 Infrastructură și servicii pentru persoane vârstnice	Direcția de Asistență Socială	D.G.A.S.P.C.; ONG	2026–2034	Locuri create în servicii pentru persoane vârstnice (nr.)
P3.4.2 Servicii pentru copii, familii și persoane vulnerabile, inclusiv locuințe protejate și integrare comunitară	Direcția de Asistență Socială	D.G.A.S.P.C.; A.J.O.F.M.; I.Ș.J.; ONG	2026–2035	Locuri create în servicii și locuințe protejate (nr.)
OS 3.5 Locuire accesibilă				
P3.5.1 Locuințe pentru tineri și pentru specialiști	Direcția amenajarea teritoriului; Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului	B.E.I.; angajatori	2028–2035	Locuințe realizate (nr.)

DD4. Teritoriu rezilient, durabil și bine planificat

Tabelul 24: Priorități DD4

Prioritate de intervenție	Responsabil	Parteneri	Perioadă	Indicator de realizare
OS 4.1 Reziliență climatică și managementul riscurilor				
P4.1.1 Amenajare hidroenergetică Sebeș-aval finalizată și albii protejate	Primăria; UAT	Hidroelectrica; administratorii cursurilor de apă	2027–2034	Lungime albii consolidate (km)

Prioritate de intervenție	Responsabil	Parteneri	Perioadă	Indicator de realizare
P4.1.2 Risc de inundații redus și ape pluviale gestionate	Primăria; UAT	Administratorii cursurilor de apă	2027–2034	Lungime rețea pluvială realizată (km)
P4.1.3 Infrastructură verde-albastră și soluții bazate pe natură	Compartimentul protecția mediului	Comunele; A.P.M. Alba	2028–2035	Suprafață de infrastructură verde-albastră amenajată (ha)
OS 4.2 Mediu, energie și economie circulară				
P4.2.1 Clădiri publice și iluminat eficiente energetic și energie regenerabilă	Direcția amenajarea teritoriului; managerul energetic	Operatori de energie	2026–2033	Suprafață de clădiri reabilitate energetic (mp)
P4.2.2 Calitatea mediului îmbunătățită și deșeuri colectate separat	Compartimentul protecția mediului	A.P.M. Alba; A.D.I. Salubris	2026–2035	Puncte de colectare selectivă amenajate (nr.)
P4.2.3 Spații verzi extinse și pierderi compensate	Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului	Comunele	2026–2035	Suprafață împădurită sau regenerată (ha)
OS 4.3 Planificare urbană și teritorială				
P4.3.1 PUG și documentații de urbanism actualizate și corelate cu riscurile	Arhitectul Șef; Direcția amenajarea teritoriului	Comunele; administratorii cursurilor de apă	2026–2030	Documentații de urbanism actualizate (nr.)
P4.3.2 Evidența terenurilor publice (cadastru, inventar, GIS) și rezervă de teren valorificată	Arhitectul Șef; Serviciul Public de Administrare a Patrimoniului; Direcția amenajarea teritoriului	O.C.P.I.; comunele	2026–2032	Inventare ale terenurilor publice realizate (nr.)

Obiectivul transversal. Administrație modernă și digitalizare

Tabelul 25: Priorități ale obiectivului transversal

Prioritate de intervenție	Responsabil	Parteneri	Perioadă	Indicator de realizare
OS T.1 Administrație modernă și digitală				
PT.1.1 Servicii publice digitalizate și interoperabile	Aparatul primăriei; Compartimentul Proiecte	Furnizori de servicii digitale; comunele	2026–2031	Servicii publice digitale lansate (nr.)
PT.1.2 Capacitate administrativă dezvoltată și cofinanțare asigurată*	Aparatul primăriei; Compartimentul Proiecte; Direcția economică	Comunele; A.D.R. Centru; finanțatori	2026–2035	Persoane formate în pregătirea și managementul proiectelor (nr.)
PT.1.3 Cetățeni și mediu de afaceri implicați în decizie*	Aparatul primăriei	Cetățeni; mediul de afaceri; ONG	2026–2035	Consultări publice organizate (nr./an)

4.1.5. Bugete estimative și surse potențiale de finanțare

Bugetele estimative provin din portofoliul de proiecte (Anexa 2): pentru fiecare obiectiv strategic se însumează valorile estimate („buget actualizat – lista Primăriei 2026") ale intervențiilor încadrate în el. Valorile sunt **orientative**: provin din estimări, nu din devize, nu includ pozițiile fără buget (5 din 63 în lista municipiului, 17 din 31 în lista ZUF) și pot conține suprapuneri între cele două liste. Ele se actualizează la revizuirea anuală.

Tabelul 26: Buget estimativ al portofoliului, pe direcții și obiective strategice (rezultat preliminar)

Direcție / obiectiv strategic	Nr. intervenții	Buget estimativ (mil. EUR)	Prioritare (nr.)
DD1. ZUF Sebeș – teritoriu cooperant și conectat	28	70,1	5
OS 1.1 Guvernanță și cooperare teritorială	1	0,0	0
OS 1.2 Mobilitate și accesibilitate zonală	17	66,0	5
OS 1.3 Servicii și rețele la scară zonală	10	4,1	0
DD2. Economie competitivă, diversificată și capital uman	15	18,2	0
OS 2.1 Mediu de afaceri, competențe și infrastructuri economice	4	14,5	0
OS 2.2 Economie agro-alimentară și rurală	3	1,0	0
OS 2.3 Turism și patrimoniu	8	2,7	0
DD3. Calitatea vieții, servicii publice și coeziune socială	28	87,6	1
OS 3.1 Regenerare urbană, spațiu public, cultură și sport	15	12,0	0
OS 3.2 Educație	6	2,4	0
OS 3.3 Sănătate și servicii de urgență	3	70,0	1
OS 3.4 Servicii sociale și incluziune	2	3,0	0
OS 3.5 Locuire accesibilă	2	0,2	0
DD4. Teritoriu rezilient, durabil și bine planificat	21	25,6	9
OS 4.1 Reziliență climatică și managementul riscurilor	5	4,8	2
OS 4.2 Mediu, energie și economie circulară	14	20,8	7
OS 4.3 Planificare urbană și teritorială	2	0,0	0
Obiectiv transversal (OS T.1)	2	1,0	0
Total	**94**	**202,5**	**15**

Sursele potențiale sunt cele identificate pentru intervențiile din portofoliu; ele depind de cadrul financiar 2028–2034, aflat în negociere (3.1.6), și se confirmă la deschiderea apelurilor.

Tabelul 27: Surse potențiale de finanțare pentru perioada 2028–2034

Sursă	Stadiu	Ce poate finanța în portofoliu
Planul de parteneriat național și regional (PPNR) – componenta FEDR / coeziune	Propunere a Comisiei, în negociere; România nu a transmis încă planul	Infrastructură urbană, mobilitate, regenerare, reziliență, apă, educație, sănătate, social
PPNR – competențe și incluziune socială	Structura măsurilor nu este stabilită	Competențe, ocupare, servicii sociale, formare
PPNR – agricultură și dezvoltare rurală	Eligibilitatea nu este stabilită	Drumuri de exploatație, piețe agroalimentare, agrohub
Fondul European pentru Competitivitate; Horizon Europe	Propunere a Comisiei (iulie 2025); acces prin apeluri europene	Inovare, parcuri tehnologice, incubatoare, digitalizare, decarbonizare industrială
Fondul Social pentru Climă 2026–2032	În vigoare; eligibilitatea UAT ca beneficiari, de confirmat	Renovarea clădirilor rezidențiale, sărăcie energetică, transport pentru gospodării vulnerabile
Platforma europeană pentru locuințe accesibile; B.E.I.	Lansare în 2026	Locuințe accesibile, locuințe pentru tineri și specialiști
AFM – Fondul pentru Mediu	Program național; în 2026 – eficiență energetică în clădiri publice și stocare pentru UAT; continuarea după 2027 nu este confirmată	Eficiența energetică a clădirilor publice, stații de încărcare, energie regenerabilă, spații verzi, deșeuri
Fondul pentru Modernizare	Scheme anunțate în 2026 pentru instituții publice (fotovoltaice și stocare, termoficare); eligibilitatea pe domenii, de confirmat	Energie regenerabilă pentru instituții publice, stocare, termoficare; eventual eficiență energetică și iluminat
Programe naționale (de exemplu Programul „Anghel Saligny”)	Nu este sursă certă pentru 2028–2034	Drumuri locale, apă, canalizare, gaze în comune
Buget local (cofinanțare)	Obligatoriu pentru toate proiectele	Toate

4.2. Portofoliul de proiecte

Portofoliul de proiecte al SIDU 2026–2035 este prezentat în **Anexa 2 – Portofoliul de proiecte**, sub forma a două liste:

- Anexa 2A. Portofoliul de proiecte al Municipiului Sebeș (63 de poziții)
- Anexa 2B. Portofoliul de proiecte de interes pentru Zona Urbană Funcțională Sebeș (31 de poziții).

Portofoliul reunește intervențiile din SIDU 2021–2030 care rămân relevante, lista proiectelor viitoare transmisă de Primăria Municipiului Sebeș, propunerile grupurilor de lucru și ale consultării publice, fișa de date a municipiului și observațiile Primăriei din 26.11.2026 (eliminarea unor intervenții cu caracter general, reformularea unor titluri și completarea listei ZUF cu patru proiecte). Propunerile repetate din mai multe surse au fost consolidate, iar posibilele suprapuneri rămase sunt semnalate în Anexa 2, pentru clarificare.

Fiecare intervenție are un cod unic și este încadrată într-o direcție de dezvoltare, un obiectiv strategic și o prioritate de intervenție, cu aceeași codificare ca în 3.4 (de exemplu, DD1 – OS 1.2 – P1.2.1). Intervențiile se diferențiază ca proiecte, programe, măsuri și acțiuni, astfel încât acțiunile recurente și măsurile administrative să nu fie urmărite ca proiecte de investiții. Codul intervenției (M-001... în lista municipiului, Z-001... în lista ZUF) urmează ordinea priorităților de intervenție și, în cadrul fiecărei priorități, ordinea proiecte – programe – măsuri – acțiuni.

Tabelul 28: Structura portofoliului de proiecte, pe tipuri de intervenții (Anexa 2)

Tip de intervenție	Municipiul Sebeș	ZUF	Total
Proiecte	44	22	66
Programe	15	8	23
Măsuri	2	0	2
Acțiuni	2	1	3
Total	**63**	**31**	**94**

Sursa: *Anexa 2 – Portofoliul de proiecte, versiunea din 26.11.2026.*

Legătura cu strategiile de dezvoltare locală ale comunelor din ZUF Sebeș

SIDU este corelată cu **strategiile de dezvoltare locală (SDL)** ale municipiului și ale comunelor ZUF, inclusiv, după caz, cu cele ale grupurilor de acțiune locală, valabile pe perioada acoperită de strategie.

Proiectele din aceste strategii rămân în portofoliul și în ordinea de prioritate stabilite de fiecare strategie și sunt considerate parte a cadrului comun de programare a investițiilor din ZUF, în măsura în care contribuie la obiectivele strategice 2026–2035. Prioritizarea după criteriile din secțiunea 4.3 se aplică proiectelor din Anexa 2, adică celor propuse direct prin SIDU.

La actualizările SIDU, proiectele din SDL pot fi preluate în Anexa 2, cu cod unic, pe baza unei analize de încadrare și a acordului autorităților implicate.

Portofoliul se actualizează ori de câte ori administrația consideră necesar, odată cu reaplicarea criteriilor de selecție (7.5): se revizuiesc stadiul, bugetul, sursele de finanțare și nivelul fiecărei intervenții, iar propunerile noi se adaugă cu aceeași încadrare. Conținutul se validează cu Primăria Municipiului Sebeș și, pentru lista ZUF, cu comunele implicate.

4.3. Prioritizarea proiectelor

Prioritizarea ordonează portofoliul în funcție de importanța strategică a fiecărui proiect și de gradul său de pregătire, astfel încât resursele administrative și financiare să fie concentrate asupra unui număr realist de proiecte. Se aplică șase criterii de selecție (CS), care reiau principiile din 3.1.7 și lecția evaluării SIDU 2021–2030 (2.1): importanța strategică și maturitatea se evaluează **distinct**.

Criteriile de selecție se aplică proiectelor care nu au finanțare asigurată. Proiectele aflate în implementare sunt menținute în Anexa 2, în scopul monitorizării, dar nu fac obiectul prioritizării.

4.3.1. Criteriile de selecție

Punctajul maxim este de 100 de puncte, dintre care 65 pentru dimensiunea strategică (CS1, CS2, CS4 și CS6) și 35 pentru dimensiunea maturității și a fezabilității (CS3 și CS5).

Tabelul 29: Criteriile de selecție a proiectelor

Criteriul	Principiul	Cum se aplică	Puncte maxime
CS1. Relevanța strategică	Sunt susținute cu prioritate proiectele care contribuie la obiectivele corespunzătoare nevoilor comune confirmate în consultare: cooperare, mobilitate, rețele, sănătate, riscuri.	25 de puncte pentru OS 1.1, 1.2, 1.3, 3.3, 4.1; 20 pentru OS 2.1, 3.1, 3.4, 3.5, 4.2; 15 pentru celelalte obiective	25
CS2. Convergența surselor	Un proiect cerut de mai mulți actori răspunde unei nevoi mai larg recunoscute.	Se numără sursele care îl susțin (lista Primăriei, GL1, GL2, consultarea publică, fișa de date): una = 5 puncte; două = 10; trei sau mai multe = 15	15
CS3. Maturitatea proiectului	Proiectele pregătite pot fi implementate și finanțate mai repede.	Propunere nouă = 0; idee = 2; documentație în lucru = 8; SF sau DALI = 12; proiect tehnic = 16; depus spre finanțare = 20	20
CS4. Caracterul integrat și zonal	Sunt încurajate proiectele cu efecte în mai multe localități.	Un UAT = 5 puncte; două = 10; trei sau mai multe ori întreaga ZUF = 15	15
CS5. Capacitatea de finanțare	Contează existența unei surse de finanțare și posibilitatea de a asigura cofinanțarea.	Sursa: externă = 6 puncte, numai buget local = 3, neidentificată = 0. Se adaugă, după buget: până la 0,5 mil. EUR = 9; până la 2 mil. = 7; până la 10 mil. = 4; peste 10 mil. = 2; necunoscut = 0	15
CS6. Contribuția climatică, de mediu și digitală	Sunt avantajate proiectele care susțin reziliența, eficiența energetică, mobilitatea durabilă și digitalizarea.	OS 4.1 și 4.2 = 10 puncte; OS 1.2 = 8; OS 1.3 = 6; OS T.1 = 5; OS 3.1 = 4; OS 2.1, 2.2, 3.5 = 3; celelalte = 0–2	10

4.3.2. Nivelurile din portofoliu

Punctajele pe cele două dimensiuni determină nivelul fiecărui proiect. Pragurile propuse sunt de 40 de puncte pentru dimensiunea strategică și de 18 puncte pentru maturitate și fezabilitate.

Tabelul 30: Nivelurile din portofoliu și regula de clasificare

Nivel	Regula	Semnificație	Tratare
Prioritar	Cel puțin 40 de puncte la dimensiunea strategică și cel puțin 18 la maturitate	Importanță strategică ridicată și pregătire suficientă	Se programează pentru implementare și finanțare în etapa curentă
În pregătire	Cel puțin 40 de puncte la dimensiunea strategică, sub 18 la maturitate	Importanță strategică ridicată, dar pregătire insuficientă	Se pregătesc documentațiile, se clarifică situația juridică și sursa de finanțare
Rezervă	Sub 40 de puncte la dimensiunea strategică	Importanță strategică redusă în raport cu celelalte	Se păstrează în evidență, se activează la schimbarea contextului sau a finanțării

Punctajul strategic stabilește și **prioritatea strategică** a proiectului: ridicată (cel puțin 50 de puncte), medie (între 40 și 49) sau redusă (sub 40). Grupul de Coordonare poate ajusta motivat punctajul strategic, cu cel mult 10 puncte.

4.3.3. Rezultate preliminare

Aplicarea criteriilor asupra celor 92 de poziții din Anexa 2 care fac obiectul prioritizării, dă următoarea clasificare preliminară:

Tabelul 31: Clasificarea preliminară a portofoliului (26.11.2026)

Nivel	Municipiul Sebeș (nr.)	ZUF (nr.)	Total (nr.)	Buget estimat (mil. EUR)
Prioritar	13	2	15	100,9
În pregătire	17	20	37	79,1
Rezervă	31	9	40	19,0
În implementare (nu se prioritizează)	2	0	2	3,6
Total	**63**	**31**	**94**	**202,5**

Sursa: *Anexa 2 – Portofoliul de proiecte, versiunea din 26.11.2026.*

Cele 15 proiecte prioritare sunt cele mai mature și se concentrează în eficiența energetică a clădirilor publice (7), mobilitate și infrastructură rutieră (5, între care drumul de ocolire), infrastructură verde și gestionarea apelor pluviale (2) și extinderea spitalului. Cele 37 de proiecte „În pregătire” includ intervenții strategice pentru care nu există încă documentații sau finanțare suficient pregătite, între care rețelele de apă și canalizare din comune, transportul zonal și infrastructura intermodală, parcurile industriale și campusul educațional dual, parcurile și spațiile verzi din comune și serviciile medicale.

Rezultatul este o imagine de pornire, nu o decizie. Nivelul „**Prioritar**” nu înseamnă aprobarea finanțării, iar criteriile nu înlocuiesc analiza fiecărui proiect. Clasificarea depinde de datele disponibile și se poate revizui la actualizarea portofoliului.

4.4. Proiecte integrate și proiecte de interes zonal

Conceptul de dezvoltare teritorială integrată (3.2) presupune un portofoliu explicit de intervenții care implică mai multe unități administrativ-teritoriale, servicii comune, mobilitate zonală și infrastructuri partajate. SIDU 2021–2030 nu a produs un astfel de portofoliu: 158 din cele 200 de intervenții erau predominant municipale și cele nouă de guvernanță ZUF nu au fost demarate (2.1).

4.4.1. Definiții

- **Proiect de interes zonal:** proiect care vizează cel puțin două UAT sau care deservește, prin funcțiune, mai multe UAT (transport, rețele, servicii de proximitate, infrastructuri partajate), ori care ține de guvernanța ZUF. Caracterul zonal este valorificat prin criteriul CS4.
- **Proiect integrat:** proiect sau grup de proiecte care contribuie simultan la cel puțin două obiective strategice sau combină mai multe sectoare (de exemplu transport zonal, ocupare și acces la servicii), cu un singur titular și o singură logică de implementare.
- **Pachet integrat:** ansamblu de proiecte de interes zonal grupate tematic, cu un titular comun, un calendar coordonat și un indicator comun de rezultat.

Intervențiile cu impact la nivelul ZUF se implementează în trei formule (3.2.3): proiect individual, proiecte complementare coordonate și proiect comun; doar ultimul necesită acord de parteneriat. Nu se propune constituirea unei structuri asociative pentru ZUF; opțiunea se reevaluează dacă apar investiții sau servicii cu administrare comună permanentă.

4.4.2. Intervențiile zonale din portofoliu

Lista ZUF din Anexa 2 cuprinde 31 de poziții, dintre care 9 sunt formulate la nivelul întregii zone (pentru 7 dintre ele, UAT implicate urmează să fie precizate). După dimensiunea zonală, 11 sunt zonale prin funcțiune (deservesc mai multe UAT), 14 au fost propuse pe baza consultării și a grupurilor de lucru, 2 au fost propuse de Primărie (UAT de stabilit), una ține de guvernanța ZUF, 2 au dimensiune supra-zonală și una este un parteneriat declarat (C.N.A.I.R.).

Intervențiile se concentrează în mobilitate și infrastructură de transport (9), utilități (3), competitivitate (3), educație (3), sănătate (3) și mediu și riscuri (3). Stadiul lor este incipient: 29 sunt idei de proiect și două sunt depuse spre finanțare; pentru 14 există buget estimat, în total 134,7 milioane euro. După aplicarea criteriilor, 2 sunt „prioritare”, 20 „în pregătire” și 9 „rezervă”. Lista municipiului nu cuprinde proiecte cu mai multe UAT în teritoriul vizat; cererea exprimată în consultare de locuitorii comunelor este consemnată în observațiile din Anexa 2.

4.4.3. Pachete integrate propuse

Intervențiile zonale se grupează în șapte pachete, ținând seama de obiectivele din 3.4, de serviciile care leagă comunele de polul urban (2.4.3) și de maturitatea proiectelor. Titularul și forma de cooperare sunt propuneri, de validat cu comunele.

Tabelul 32: Pachete integrate de interes zonal

Pachet	Obiective	Conținut reprezentativ	UAT implicate	Titular propus
1. Mobilitate zonală integrată	OS 1.2; OS 3.2	Proiect integrat de mobilitate urbană, extinderea transportului public, transport școlar, nod intermodal, piste de biciclete, străzi secundare și trotuare	Cele nouă UAT; accent pe Pianu, Vințu de Jos, Daia Română	ADI Transport Public, cu Transport Public Sebeș SRL
2. Apă și canalizare zonală	OS 1.3	Finalizarea rețelelor în comune, creșterea debitului (Vințu de Jos – Pianu), colectoare, coridoare de utilități	Câlnic, Cut, Săsciori, Spring, Pianu, Vințu de Jos, Șugag, Daia Română	Operatorul regional, cu UAT
3. Servicii de proximitate: sănătate și social	OS 3.3; OS 1.3	Cabinet medical Cut; modernizarea spitalului și extinderea capacității de urgență	Cut și comunele cu densitate medicală redusă; municipiul	Municipiul Sebeș (spital, D.A.S.), cu comunele
4. Turism oraș–munte și patrimoniu	OS 2.3; OS 1.2	Pachet turistic, trasee tematice, Valea Sebeșului, Râpa Roșie, drumul Oașa – Șureanu, patrimoniul fortificat	Sebeș, Șugag, Câlnic, Săsciori	Municipiul Sebeș, cu GAL și comunele
5. Zone de activități, agrohub și economie rurală	OS 2.1; OS 2.2	Parc industrial și logistic, parc industrial în domeniile de specializare inteligentă, centru intermodal de marfă, agrohub, drumuri de exploatație agricolă	Sebeș, Vințu de Jos, Daia Română și comunele agricole	Municipiul Sebeș, cu investitori și comune
6. Riscuri hidrologice și infrastructură verde-albastră	OS 4.1	Amenajarea Sebeș-aval, lucrări la albii și râuri, canalizare pluvială și amenajarea apelor de câmp	Sebeș, Săsciori, Pianu, Șugag; UAT rurale din ZUF (de stabilit)	Municipiul Sebeș, cu administratorii cursurilor de apă
7. Cooperare interadministrativă, date și capacitate comună	OS 1.1	Mecanismul de coordonare, centralizatorul unic al proiectelor ZUF, parteneriate și promovarea ZUF (activități administrative și acțiuni comune)	Cele nouă UAT	Municipiul Sebeș (Grupul de Coordonare), cu persoanele de contact din comune

4.4.4. Mecanisme de realizare

Pentru ca proiectele de interes zonal să poată fi implementate, se propun următoarele reguli:

- **Titular și acord de parteneriat.** Fiecare proiect sau pachet are un titular (UAT, asociație sau operator) și un acord de parteneriat sau de asociere încheiat înainte de depunerea cererii de finanțare, care stabilește rolurile, cofinanțarea, proprietatea și operarea infrastructurii.
- **Cofinanțare și costuri de operare.** Repartiția cofinanțării și a costurilor de operare se convine între parteneri, ținând seama de beneficiile și de capacitatea fiecărui UAT; comunele mici sunt sprijinite prin pregătirea în comun a documentațiilor.
- **Maturizare în pași.** Pachetul trece prin studiu de oportunitate comun, acord între UAT, documentație tehnico-economică și depunere; pentru proiectele zonale aflate la stadiul de idee, primul pas este pregătirea documentațiilor, cu prioritate pentru cele de pe niveluri strategice ridicate.
- **Platforme existente.** Se valorifică experiența ADI Transport Public Zona Sebeș, a ADI ITI Sebeș–Vințu de Jos și a proiectului „Sebeș și Vințu de Jos Conectate pentru Viitor”, precum și asociațiile regionale de apă, deșeuri și dezvoltare rurală.
- **Monitorizare comună.** Proiectele zonale se urmăresc în aceeași bază unică de monitorizare, cu indicatori pe UAT, iar rezultatele se comunică Grupului de Coordonare și se pot prezenta în consultările administrațiilor ZUF.

5. Domeniile de intervenție și integrarea transversală

Capitolul prezintă sintetic legătura dintre obiectivele strategice, prioritățile de intervenție și proiectele strategiei (5.1) și modul în care temele orizontale – egalitatea de șanse, accesibilitatea, incluziunea socială, digitalizarea, reziliența climatică, eficiența energetică, principiul DNSH, cooperarea intercomunitară și capacitatea de implementare – sunt integrate în toate intervențiile (5.2).

5.1. Matricea obiective–priorități–proiecte

Matricea permite urmărirea fiecărui proiect până la prioritatea și obiectivul cărora le răspunde și, invers, a fiecărui obiectiv până la proiectele și indicatorul său. Ea cuprinde:

- **obiectivul strategic** și direcția din care face parte (3.4);
- **prioritățile de intervenție** ale obiectivului, cu numărul de proiecte și de alte intervenții încadrate la fiecare; responsabilii, perioadele și indicatorii de realizare ai priorităților sunt prezentați în 4.1.4;
- **proiectele din Anexa 2** încadrate în obiectiv: numărul total și pe cele două liste (Anexa 2A + Anexa 2B) și numărul pe niveluri (4.3), cu codurile proiectelor prioritare;
- **indicatorul strategic de rezultat** al obiectivului (3.5).

Matricea reprezintă situația la momentul elaborării documentului strategic și se actualizează odată cu portofoliul (7.5).

Codurile M-nnn desemnează intervențiile din lista municipiului, iar Z-nnn pe cele din lista ZUF. Prioritățile marcate cu asterisc (*) se realizează prin activități administrative, fără proiect distinct.

DD1. ZUF Sebeș – teritoriu cooperant și conectat

Tabelul 33: Matricea DD1

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție (nr. intervenții)	Proiecte în Anexa 2	Indicator strategic de rezultat (3.5)
OS 1.1 Guvernanță și cooperare teritorială	**P1.1.1** Administrații consultate anual și proiecte ZUF centralizate într-un portofoliu unic* **P1.1.2** Parteneriate încheiate pentru proiecte comune și cu actorii regionali* **P1.1.3** Identitate și imagine teritorială a ZUF promovate (1)	Total: 1 (0 + 1) / În pregătire: 1	UAT cu persoană de contact desemnată (nr. din 9) (0 din 9, 2026)
OS 1.2 Mobilitate și accesibilitate zonală	**P1.2.1** Transport public zonal integrat, inclusiv servicii de transport școlar și pentru lucrători (3) **P1.2.2** Infrastructură intermodală (4) **P1.2.3** Străzi, trotuare și piste de biciclete modernizate și acces la obiective turistice (8) **P1.2.4** Trafic de tranzit redus, centură și parcări (2)	Total: 17 (8 + 9) / Prioritar: 5 (M-001, M-004 – M-006, Z-010) / În pregătire: 11 / Rezervă: 1	UAT deservite de transport public zonal (2 din 9, 2026)

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție (nr. intervenții)	Proiecte în Anexa 2	Indicator strategic de rezultat (3.5)
OS 1.3 Servicii și rețele la scară zonală	**P1.3.1** Rețele de apă și canalizare extinse și modernizate (5) **P1.3.2** Rețele de gaze naturale și de energie extinse (3) **P1.3.3** Acoperire cu semnal mobil și servicii digitale îmbunătățite (2)	Total: 10 (7 + 3) / În pregătire: 10	Populația din UAT fără rețea publică de canalizare (20,5%, 2024)

DD2. Economie competitivă, diversificată și capital uman

Tabelul 34: Matricea DD2

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție (nr. intervenții)	Proiecte în Anexa 2	Indicator strategic de rezultat (3.5)
OS 2.1 Mediu de afaceri, competențe și infrastructuri economice	**P2.1.1** Zone de activități echipate și platforme industriale reconvertite (2) **P2.1.2** Infrastructuri și servicii de sprijin pentru afaceri, inovare și atragerea de investiții (1) **P2.1.3** Învățământ profesional și dual corelat cu cererea angajatorilor (1)	Total: 4 (1 + 3) / În pregătire: 3 / Rezervă: 1	Numărul mediu de salariați din ZUF (17.119, 2024); Șomeri înregistrați (807, 2025)
OS 2.2 Economie agro-alimentară și rurală	**P2.2.1** Agrohub și piață agroalimentară modernizate, cu lanțuri scurte de valorificare (1) **P2.2.2** Drumuri de exploatație agricolă modernizate (2)	Total: 3 (1 + 2) / Rezervă: 3	Producători locali sprijiniți prin agrohub, piețe și canale comune de desfacere (0, 2026)
OS 2.3 Turism și patrimoniu	**P2.3.1** Produs turistic zonal, trasee și infrastructură turistică dezvoltate (3) **P2.3.2** Brand de oraș și promovare turistică integrată (3) **P2.3.3** Monumente și clădiri de patrimoniu reabilitate (2)	Total: 8 (6 + 2) / Rezervă: 8	Durata medie a sejurului (zile) (1,60, 2025)

DD3. Calitatea vieții, servicii publice și coeziune socială

Tabelul 35: Matricea DD3

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție (nr. intervenții)	Proiecte în Anexa 2	Indicator strategic de rezultat (3.5)
OS 3.1 Regenerare urbană, spațiu public, cultură și sport	**P3.1.1** Spații publice accesibile, parcuri, locuri de joacă și mobilier urban (8) **P3.1.2** Spații degradate și clădiri publice regenerate (2) **P3.1.3** Infrastructură culturală, sportivă și pentru tineri (4) **P3.1.4** Servicii urbane și siguranță publică îmbunătățite (1)	Total: 15 (14 + 1) / În pregătire: 1 / Rezervă: 13 / În implementare: 1 (M-024)	Percepția asupra spațiului public (scor 1–4) (2,07–2,19 din 4, 2026)

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție (nr. intervenții)	Proiecte în Anexa 2	Indicator strategic de rezultat (3.5)
OS 3.2 Educație	**P3.2.1** Unități de învățământ modernizate și dotate (2) **P3.2.2** Creșe, servicii after-school și campus școlar (2) **P3.2.3** Rețea școlară rurală adaptată și educație de calitate (2)	Total: 6 (3 + 3) / Rezervă: 6	Elevi în învățământul profesional și dual (440, 2025/2026)
OS 3.3 Sănătate și servicii de urgență	**P3.3.1** Spital Municipal reabilitat și extins, cu structură de primiri urgențe (2) **P3.3.2** Cabinete medicale modernizate și servicii medicale accesibile în comune (1)	Total: 3 (0 + 3) / Prioritar: 1 (Z-025) / În pregătire: 1 / Rezervă: 1	UAT fără unitate sanitară (nr.) (1, Cut, 2025)
OS 3.4 Servicii sociale și incluziune	**P3.4.1** Infrastructură și servicii pentru persoane vârstnice (1) **P3.4.2** Servicii pentru copii, familii și persoane vulnerabile, inclusiv locuințe protejate și integrare comunitară (1)	Total: 2 (2 + 0) / În pregătire: 1 / Rezervă: 1	Servicii sociale furnizate de D.A.S. (7, 2026, două în dezvoltare)
OS 3.5 Locuire accesibilă	**P3.5.1** Locuințe pentru tineri și pentru specialiști (2)	Total: 2 (2 + 0) / Rezervă: 2	Locuințe publice în ZUF (nr.) (274, 2025)

DD4. Teritoriu rezilient, durabil și bine planificat

Tabelul 36: Matricea DD4

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție (nr. intervenții)	Proiecte în Anexa 2	Indicator strategic de rezultat (3.5)
OS 4.1 Reziliență climatică și managementul riscurilor	**P4.1.1** Amenajare hidroenergetică Sebeș-aval finalizată și albii protejate (1) **P4.1.2** Risc de inundații redus și ape pluviale gestionate (2) **P4.1.3** Infrastructură verde-albastră și soluții bazate pe natură (2)	Total: 5 (3 + 2) / Prioritar: 2 (M-045, M-046) / În pregătire: 3	Stadiul fizic al amenajării Sebeș-aval (%) (circa 60%)
OS 4.2 Mediu, energie și economie circulară	**P4.2.1** Clădiri publice și iluminat eficiente energetic și energie regenerabilă (12) **P4.2.2** Calitatea mediului îmbunătățită și deșeuri colectate separat (1) **P4.2.3** Spații verzi extinse și pierderi compensate (1)	Total: 14 (12 + 2) / Prioritar: 7 (M-049 – M-055) / În pregătire: 6 / În implementare: 1 (M-048)	Zile cu depășiri ale valorii zilnice PM10, stația cu cele mai multe depășiri (46, AB-4, 2025); Consumul energetic al clădirilor publice (MWh/an) (9.566, 2023)
OS 4.3 Planificare urbană și teritorială	**P4.3.1** PUG și documentații de urbanism actualizate și corelate cu riscurile (1) **P4.3.2** Evidența terenurilor publice (cadastru, inventar, GIS) și rezervă de teren valorificată (1)	Total: 2 (2 + 0) / Rezervă: 2	UAT cu PUG actualizat (3 din 9, Vințu de Jos, Pianu, Săsciori)

Obiectivul transversal

Tabelul 37: Matricea obiectivului transversal

Obiectiv strategic	Priorități de intervenție (nr. intervenții)	Proiecte în Anexa 2	Indicator strategic de rezultat (3.5)
OS T.1 Administrație modernă și digitală	**PT.1.1** Servicii publice digitalizate și interoperabile (2) **PT.1.2** Capacitate administrativă dezvoltată și cofinanțare asigurată* **PT.1.3** Cetățeni și mediu de afaceri implicați în decizie*	Total: 2 (2 + 0) / Rezervă: 2	UAT care indică pe site plata electronică a taxelor (nr. din 9) (6 din 9, 2026)

5.2. Teme transversale

Temele transversale nu au obiective proprii; ele se aplică **tuturor intervențiilor** din portofoliu. Majoritatea decurg din principiile orizontale ale politicii de coeziune a Uniunii Europene (respectarea drepturilor fundamentale, egalitatea de șanse și nediscriminarea, accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități, dezvoltarea durabilă) și din legislația națională aplicabilă, și vor rămâne repere și în ciclul 2028–2034, ale cărui reguli finale nu sunt încă adoptate (3.1.6). Strategia le tratează ca **condiții de calitate** ale proiectelor, verificate la pregătirea și la implementarea lor.

5.2.1. Temele și modul de integrare

Tabelul 38: Temele transversale și integrarea lor în SIDU 2026–2035

Tema	Ce presupune	Situația din diagnostic	Cum se integrează în strategie
Egalitate de șanse și nediscriminare	Acces egal la servicii, ocupare și participare, indiferent de sex, vârstă, etnie, dizabilitate sau statut social	Femeile reprezintă 59,9% dintre șomeri; lipsesc adăpostul de noapte și serviciile pentru victimele violenței domestice; comunități defavorizate semnalate în consultare	OS 2.1 (ocupare), OS 3.4 (servicii sociale, integrare); acces nediscriminatoriu la toate serviciile finanțate
Accesibilitate	Spații, clădiri, transport și servicii utilizabile de persoane cu dizabilități, vârstnici, părinți cu copii mici	Accesibilitatea, trotuarele și mobilierul urban sunt cel mai slab evaluate de locuitori (2,07–2,10 din 4); acces pietonal neuniform la stațiile de transport; 8 UAT fără declarație de accesibilitate publicată	OS 1.2 (trotuare, stații, transport), OS 3.1 (spațiu public), OS T.1 (servicii digitale accesibile)
Incluziune socială	Reducerea disparităților sociale și teritoriale; sprijinirea grupurilor vulnerabile	Populație de 65+ ani de 18,1%, în creștere; persoane cu dizabilități și comunități defavorizate; fond locativ public de 1,11%; decalaje între municipiu și comune	OS 3.4, OS 3.5, OS 2.1; echitate teritorială (3.2)
Digitalizare	Servicii publice digitale, date și infrastructuri inteligente, competențe digitale	Semnal mobil deficitar în Pianu, Săsciori și Șugag; trei UAT fără trimitere pe site către plata electronică; proiectul „Sebeș și Vințu de Jos Conectate pentru Viitor” în implementare	OS T.1, OS 1.3 (acoperire digitală), OS 1.2 (ITS, e-ticketing), OS 4.3 (GIS)
Reziliență climatică	Adaptarea la riscuri climatice și reducerea vulnerabilităților	Circa 1.218,6 ha expuse la inundații (scenariu 1%); PAASC actualizat în 2018, doar pentru municipiu; depășiri PM10 în 2025	OS 4.1, OS 4.2; criteriul de selecție CS6 (4.3)

Tema	Ce presupune	Situația din diagnostic	Cum se integrează în strategie
Eficiență energetică	Reducerea consumului și a costurilor energetice, energie regenerabilă	Consumul energetic al clădirilor publice +13,8% (2019–2023); învățământul 60,3% din consumul termic; costul energiei +81,3%; iluminat public 64,8% LED	OS 4.2 (clădiri publice, iluminat), OS 3.5 (fond locativ), OS 3.2 și 3.3 (școli, spital)
Principiul DNSH („a nu prejudicia în mod semnificativ")	Intervențiile nu produc prejudicii semnificative celor șase obiective de mediu: atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, apa, economia circulară, prevenirea poluării, biodiversitatea	Amplasamente SEVESO, presiuni industriale și trafic în municipiu; 5 corpuri de apă sub obiectivul ecologic; arii Natura 2000 în aria de analiză; canalizare lipsă în 4 UAT	Verificare DNSH la maturizarea proiectelor, cu prioritate pentru infrastructură, drumuri, utilități și turism în zone protejate
Cooperare intercomunitară	Proiecte și servicii realizate în comun de mai multe UAT	Cooperarea nu este formalizată la nivelul celor nouă UAT; ADI Transport Public cuprinde 74,8% din populație; proiectele comune nu au titular desemnat	OS 1.1, DD1; pachetele zonale (4.4)
Capacitate de implementare	Capacitatea de a pregăti, finanța, implementa și monitoriza proiectele	72 din 94 de intervenții sunt idei de proiect; 48,2% din programul investițional provine din fonduri europene și P.N.R.R.; informații fragmentate între compartimente	OS T.1; Grupul de Coordonare (4.1.1); pregătirea în comun a proiectelor

5.2.2. Relevanța temelor pe direcții de dezvoltare

Matricea arată unde tema este **centrală** (●) și unde este **relevantă** (○) pentru obiectivele fiecărei direcții. Orice proiect se verifică însă pe toate temele, indiferent de direcție.

Tabelul 39: Matricea temelor transversale pe direcții

Tema	DD1	DD2	DD3	DD4	Obiectiv transversal
Egalitate de șanse și nediscriminare	○	●	●	○	○
Accesibilitate	●	○	●	○	●
Incluziune socială	●	●	●	○	○
Digitalizare	●	○	○	○	●
Reziliență climatică	○	○	○	●	○
Eficiență energetică	○	○	●	●	○
Principiul DNSH	●	●	○	●	○
Cooperare intercomunitară	●	○	○	●	●
Capacitate de implementare	●	●	●	●	●

5.2.3. Cerințe pentru proiecte

Pentru ca temele să fie aplicate efectiv, fiecare proiect din portofoliu se verifică cu următoarele întrebări, completate în fișa proiectului la maturizare și reverificate la depunerea cererii de finanțare:

Tabelul 40: Lista de verificare a temelor transversale

Tema	Întrebare de verificare	Documentul care o susține
Egalitate de șanse și nediscriminare	Proiectul asigură acces egal la serviciile create și nu exclude nicio categorie de beneficiari?	Condițiile de acces; descrierea beneficiarilor
Accesibilitate	Spațiile, clădirile și serviciile sunt accesibile persoanelor cu dizabilități și vârstnicilor, conform normelor aplicabile?	Documentația tehnică; expertiza de accesibilitate
Incluziune socială	Proiectul reduce un decalaj social sau teritorial identificat și ajunge la grupurile vulnerabile?	Analiza nevoilor; indicatori pe grupuri
Digitalizare	Serviciul este disponibil digital și accesibil, iar datele sunt interoperabile?	Descrierea soluției; standarde utilizate
Reziliență climatică	S-au evaluat riscurile climatice (inundații, caniculă, secetă) pentru amplasament și durata de viață a investiției?	Evaluarea riscurilor; hărțile de hazard
Eficiență energetică	Proiectul reduce sau limitează consumul de energie și folosește, unde este posibil, surse regenerabile?	Certificat energetic; audit; calcul de consum
DNSH	Proiectul nu prejudiciază semnificativ niciunul dintre cele șase obiective de mediu (analiză pe fiecare obiectiv, cu justificare)?	Fișa de verificare DNSH; avize de mediu
Cooperare intercomunitară	Dacă proiectul vizează mai multe UAT, există titular, acord de parteneriat și repartizare a costurilor de operare?	Acord de parteneriat; hotărâri ale consiliilor locale
Capacitate de implementare	Există documentația necesară, echipa, cofinanțarea și responsabilul desemnat?	Hotărâre de cofinanțare; decizie de desemnare a echipei

Verificarea se face în două momente: la **pregătirea documentațiilor**, când răspunsurile se consemnează în fișa proiectului, și la **depunerea cererii de finanțare**, conform cerințelor programului. Pentru proiectele fără răspuns documentat la DNSH și la accesibilitate, acesta se completează înainte de depunere.

5.2.4. Monitorizarea temelor transversale

Temele se urmăresc prin indicatori simpli, raportați odată cu situația monitorizării (7.3):

Tabelul 41: Indicatori pentru temele transversale

Tema	Indicator	Valoare de referință
Egalitate de șanse	Ponderea femeilor între participanții la programele de ocupare și incluziune (%)	De calculat în 2027 (femei: 59,9% dintre șomeri)
Accesibilitate	UAT cu declarație de accesibilitate publicată (nr. din 9)	1 din 9 (2026)
Incluziune socială	Beneficiari ai serviciilor sociale (nr./an)	De raportat din 2027; 7 servicii furnizate de D.A.S., toate în Sebeș
Digitalizare	UAT care indică pe site plata electronică a taxelor (nr. din 9)	6 din 9 (2026)
Reziliență climatică	Plan de adaptare la schimbările climatice actualizat (da/nu)	PAASC din 2018, doar municipiu
Eficiență energetică	Reducerea consumului energetic al clădirilor publice (kWh/an)	+13,8% în 2019–2023
DNSH	Ponderea proiectelor depuse cu fișă DNSH completă	–
Cooperare intercomunitară	Proiecte zonale cu titular și acord de parteneriat	0 în 2026
Capacitate de implementare	Intervenții mature (DALI, SF, PT sau mai avansate) în portofoliu	19 din 94 (20%)

Responsabilitatea integrării și a verificării temelor revine **Grupului de Coordonare și implementare pentru SIDU**, cu sprijinul structurilor executive pe domenii (4.1.1). Pentru competențele necesare (accesibilitate, DNSH, evaluarea riscurilor climatice) se recomandă formarea personalului și, după caz, contractarea de expertiză la pregătirea proiectelor.

6. Cadrul instituțional și capacitatea de implementare

Capitolul prezintă cadrul instituțional în care se implementează strategia: structurile și rolurile lor (6.1), cooperarea și parteneriatele (6.2), capacitatea administrativă și managementul datelor (6.3) și sursele de finanțare (6.4). Implementarea se bazează pe structurile existente, fără instituții sau echipe noi, cu un număr redus de instrumente și proceduri.

6.1. Structuri, roluri și responsabilități

Coordonarea revine **Grupului de Coordonare și implementare pentru SIDU**, constituit prin Dispoziția Primarului Municipiului Sebeș nr. 550/09.09.2026, cu sprijinul tehnic al Compartimentului Proiecte cu finanțare internă și internațională. Componența și atribuțiile sunt prezentate în 4.1.1. Rolurile în implementare sunt următoarele:

Tabelul 42: Rolurile în implementarea SIDU

Actorul	Rolul
Consiliul Local	Aprobă strategia, actualizările acesteia, bugetele și cofinanțarea proiectelor
Primarul Municipiului Sebeș	Conduce implementarea și convoacă consultările administrațiilor din ZUF
Grupul de Coordonare și implementare	Coordonează implementarea, stabilește nivelul proiectelor, urmărește indicatorii și propune actualizarea portofoliului
Compartimentul Proiecte	Asigură secretariatul Grupului, ține baza unică de monitorizare, aplică criteriile de selecție și elaborează situațiile de monitorizare
Structurile executive și instituțiile subordonate	Pregătesc și implementează proiectele din domeniul lor și furnizează datele aferente
Grupurile tehnice de lucru GL1 și GL2	Pot fi consultate la actualizarea portofoliului și la evaluări
Comunele din ZUF	Implementează proiectele proprii, participă la proiectele comune și desemnează câte o persoană de contact
Operatori, instituții, mediul de afaceri, ONG	Sunt parteneri în proiectele din domeniul lor (6.2)

Grupul de Coordonare se întrunește ori de câte ori este necesar. Reprezentanții comunelor și ai operatorilor participă, ca invitați, la discutarea proiectelor care îi privesc.

Fiecare proiect are **un singur responsabil** și parcurge patru pași:

Tabelul 43: Parcursul unui proiect

Pasul	Responsabil	Rezultat
1. Propunere și încadrare	Structura inițiatoare; Compartimentul Proiecte	Poziție în Anexa 2, cu prioritate și nivel (4.3)
2. Pregătire	Structura responsabilă sau UAT titular	Documentație, verificarea temelor transversale (5.2) și, la proiectele comune, acord de parteneriat
3. Finanțare	Compartimentul Proiecte; Direcția economică; Consiliul Local	Cofinanțare aprobată, cerere depusă, contract de finanțare
4. Implementare și urmărire	Responsabilul de proiect	Proiect realizat; stadiu actualizat în baza unică

6.2. Cooperare și parteneriate

Cooperarea la nivelul ZUF urmează **modelul flexibil coordonat de Municipiul Sebeș** (3.2.3): fiecare UAT își păstrează autonomia decizională, iar colaborarea se concentrează pe proiectele cu interes comun. Modelul folosește patru instrumente:

- **persoanele de contact** – câte una pentru fiecare comună și un responsabil SIDU la Municipiul Sebeș;
- **consultarea anuală a administrațiilor** – probleme comune, priorități, oportunități de finanțare;
- **centralizatorul unic al proiectelor de interes ZUF** – parte a bazei de monitorizare, actualizat la nevoie;
- **acordul de parteneriat pe proiect** – numai pentru proiectele comune, cu lider, roluri, cofinanțare și operare stabilite înainte de depunerea cererii de finanțare.

Transportul public zonal se dezvoltă prin ADI Transport Public Zona Sebeș, iar serviciile de apă, canalizare și deșeuri, prin asociațiile și operatorii existenți. Forma de cooperare se reanalizează dacă un proiect ori o finanțare o impune.

Tabelul 44: Parteneriate pe domenii

Domeniu	Parteneri	Obiective
Transport și infrastructură rutieră	Consiliul Județean Alba, C.N.A.I.R., C.F.R., ADI Transport Public	OS 1.2
Apă, canalizare, deșeuri	Apa CTTA, Apa Alba, ADI Salubris	OS 1.3; OS 4.2
Educație și piața muncii	I.Ș.J. Alba, unități de învățământ, A.J.O.F.M., angajatori	OS 2.1; OS 3.2
Sănătate și servicii sociale	D.S.P., C.A.S., D.G.A.S.P.C., ONG	OS 1.3; OS 3.3; OS 3.4
Mediu și riscuri	A.P.M. Alba, Hidroelectrica, administratorii cursurilor de apă	OS 4.1; OS 4.2
Economie, agricultură și turism	Investitori, producători, GAL, operatori de turism	OS 2.1; OS 2.2; OS 2.3
Finanțare și dezvoltare regională	A.D.R. Centru, ministere, B.E.I.	Toate

Locuitorii, mediul de afaceri și organizațiile sunt informați prin documentele de monitorizare publicate pe pagina web a primăriei, atunci când acestea se elaborează, și sunt consultați la proiectele importante și, după caz, la actualizarea portofoliului.

6.3. Capacitate administrativă și managementul datelor

Capacitatea de implementare se susține prin câteva direcții practice:

- **Pregătirea proiectelor.** Documentațiile proiectelor din nivelul „În pregătire" se elaborează etapizat, în limita resurselor disponibile, cu precădere pentru proiectele cu prioritate strategică ridicată. Comunele pot fi sprijinite, pe bază de acord, prin pregătirea în comun a documentațiilor.
- **Competențe.** Formarea se concentrează pe managementul proiectelor, achiziții publice, planificare urbană și GIS, finanțare multianuală, monitorizare și verificarea temelor transversale. Expertiza externă se folosește punctual.
- **O singură bază de date.** Baza unică de monitorizare reunește portofoliul (Anexa 2) și indicatorii (3.5). Datele se introduc o singură dată, de structura care le deține, și nu se solicită raportări paralele.
- **Date comparabile.** Comunele transmit, la solicitare, o fișă scurtă, cu aceleași definiții pentru toate UAT. Datele publice (INS, A.J.O.F.M., R.N.M.C.A. și altele) se preiau direct din sursă.
- **Instrumente digitale.** Sistemul GIS se dezvoltă treptat, pornind de la bazele georeferențiate existente.

6.4. Capacitate financiară și surse de finanțare

Strategia se finanțează din surse combinate, în funcție de tipul proiectului și de apelurile disponibile. Sursele pentru perioada 2028–2034 sunt detaliate în 4.1.5 și se confirmă la deschiderea apelurilor.

Tabelul 45: Sursele de finanțare și rolul lor

Sursa	Rolul în implementare
Bugetele locale	Cofinanțare, pregătirea proiectelor, finanțarea intervențiilor de valoare mică
Fonduri europene 2021–2027	Finalizarea proiectelor aflate în implementare
Fonduri europene 2028–2034	Sursa principală pentru proiectele „Prioritare" și „În pregătire"
Programe naționale	Drumuri, rețele, infrastructură socială și educațională
Operatori și parteneri publici	Investiții în apă, canalizare, deșeuri, transport și energie
Instrumente financiare și credite	Locuințe accesibile, eficiență energetică, proiecte generatoare de venituri
Mediul privat	Investiții complementare și parteneriate

Sustenabilitatea financiară se asigură prin patru reguli:

- portofoliul se corelează cu proiectul de buget și cu programul de investiții, la elaborarea acestora;
- cofinanțarea este aprobată înainte de depunerea cererii de finanțare;
- costurile de operare și întreținere se estimează înainte de decizia de investiție și, la proiectele comune, se repartizează prin acordul de parteneriat;
- proiectele mari se eșalonează și se finanțează cu precădere din surse externe.

7. Mecanismul de implementare, monitorizare, evaluare și revizuire

Capitolul descrie modul în care SIDU 2026–2035 este pusă în aplicare, urmărită și actualizată. Mecanismul este flexibil: se bazează pe o singură bază de monitorizare, iar momentele și formele de raportare, evaluare și actualizare se stabilesc de administrație, în funcție de oportunitățile și prioritățile identificate.

7.1. Implementarea SIDU

Implementarea este coordonată de **Grupul de Coordonare și implementare pentru SIDU**, cu rolurile și cooperarea prezentate în 4.1.1, 6.1 și 6.2. Fiecare UAT decide asupra investițiilor și cofinanțării proprii, iar proiectele comune se realizează prin acorduri de parteneriat.

Tabelul 46: Activități curente de implementare

Moment	Activitatea	Responsabil
Continuu	Actualizarea datelor și a indicatorilor; situația proiectelor, atunci când este necesară	Compartimentul Proiecte; structurile executive; persoanele de contact din comune
La convocarea Grupului	Reuniunea Grupului de Coordonare: situația proiectelor și actualizarea portofoliului; consultarea administrațiilor din ZUF, după caz	Grupul de Coordonare; Primarul Municipiului Sebeș
În funcție de oportunități	Pregătirea proiectelor propuse pentru finanțare și fundamentarea bugetului	Structurile executive; Direcția economică
La elaborarea bugetului	Includerea proiectelor și a cofinanțării în buget și în programul de investiții	Consiliul Local

7.2. Sistemul de indicatori

Progresul se urmărește prin indicatori de realizare, stabiliți pentru fiecare prioritate (4.1.4), indicatori de rezultat, pentru fiecare obiectiv (3.5.3), și indicatori de impact, pentru ansamblul strategiei. Țintele se pot reanaliza oricând administrația consideră necesar. Fiecare indicator are o singură sursă de date și un singur responsabil de raportare; indicatorii care ar necesita culegere suplimentară de date au fost înlocuiți cu indicatori disponibili din evidențele curente ale Primăriei, ale operatorilor și ale institutelor de statistică.

Tabelul 47: Indicatori de rezultat: valori de bază și ținte

Obiectiv	Indicator	Valoare de bază	Ținta 2030	Ținta 2035	Sursă
OS 1.1	UAT cu persoană de contact desemnată (nr. din 9)	0 din 9 (2026)	9 din 9	9 din 9	Secretariatul Grupului
OS 1.2	UAT deservite de transport public zonal	2 din 9 (2026)	4 din 9	5 din 9	ADI Transport Public

Obiectiv	Indicator	Valoare de bază	Ținta 2030	Ținta 2035	Sursă
OS 1.3	Populația din UAT fără rețea publică de canalizare	20,5% (2024)	Sub 10%	Sub 5%	INS; operator
OS 2.1	Numărul mediu de salariați din ZUF	17.119 (2024)	17.500	18.000	INS; listafirme
OS 2.1	Șomeri înregistrați	807 (2025)	Sub 700	Sub 600	A.J.O.F.M.
OS 2.2	Producători locali sprijiniți prin agrohub, piețe și canale comune de desfacere	0 (2026)	20	60	UAT; GAL
OS 2.3	Durata medie a sejurului (zile)	1,60 (2025)	1,70	1,80	INS
OS 3.1	Percepția asupra spațiului public (scor 1–4)	2,07–2,19 din 4 (2026)	2,3	2,6	Sondaj identic, cu indicatorul de calitate a vieții
OS 3.2	Elevi în învățământul profesional și dual	440 (2025/2026)	Minimum 440	Minimum 450	I.Ș.J. Alba
OS 3.3	UAT fără unitate sanitară (nr.)	1 (Cut), 2025	0	0	D.S.P. Alba
OS 3.4	Servicii sociale furnizate de D.A.S.	7 (2026), două în dezvoltare	9	11	D.A.S.
OS 3.5	Locuințe publice în ZUF (nr.)	274 (2025)	300	350	INS
OS 4.1	Stadiul fizic al amenajării Sebeș-aval (%)	circa 60%	75%	100%	Hidroelectrica; Primăria
OS 4.2	Zile cu depășiri ale valorii zilnice PM10, stația cu cele mai multe depășiri	46 (AB-4, 2025)	Maximum 35 de zile (prag 50 µg/m³)	Maximum 18 de zile (prag 45 µg/m³)	R.N.M.C.A.
OS 4.2	Consumul energetic al clădirilor publice (MWh/an)	9.566 (2023)	8.600	7.200	P.i.E.E.
OS 4.3	UAT cu PUG actualizat	3 din 9 (Vințu de Jos, Pianu, Săsciori)	7 din 9	9 din 9	Primării
OS T.1	UAT care indică pe site plata electronică a taxelor (nr. din 9)	6 din 9 (2026)	9 din 9	Menținere	Site-urile primăriilor
Sistemul de implementare (cap. 7)	Ponderea intervențiilor cu documentație tehnico-economică, depuse sau în implementare	20% (19 din 94, 2026)	25%	50%	Baza unică

Tabelul 48: Indicatori de impact

Indicator	Valoare de bază	Ținta 2030	Ținta 2035
Evoluția populației ZUF față de 2014	−1,49% (2026)	Cel mult −1,9%	Cel mult −2,3%
Indicele de îmbătrânire demografică	123,8 (2026)	Sub 135	Sub 150
Salariați la 100 de locuitori în comune	11,3 (municipiu: 44,2)	12,0	13,0
Servicii de bază absente (din 6), media comunelor	3,1 (2025–2026)	2,5	2,0
Percepția pozitivă asupra calității vieții (sondaj identic)	88,8% în Sebeș; minimum 55% în comune (Pianu), 2026	Minimum 89%; minimum 60% în comune	Minimum 90%; minimum 65% în comune

7.3. Monitorizare și raportare

Structurile responsabile actualizează stadiul proiectelor în baza unică de monitorizare la schimbările relevante. Comunele transmit, la solicitare, datele necesare. Pe această bază, Compartimentul Proiecte poate elabora, la solicitarea Grupului de Coordonare, o situație a monitorizării, care cuprinde:

- stadiul portofoliului și al bugetului, pe niveluri și obiective;
- valorile indicatorilor față de ținte;
- abaterile, riscurile și propunerile de actualizare.

Situația se aprobă de Grupul de Coordonare și poate fi comunicată administrațiilor din ZUF și publicată pe pagina web a primăriei, după caz. Abaterile semnificative (de exemplu întârzieri mari, depășiri de buget, pierderea finanțării, indicatori cu evoluție nefavorabilă sau proiecte „În pregătire" fără progres) vor fi analizate de Grupul de Coordonare ori de câte ori acesta consideră necesar.

7.4. Evaluare

Strategia se va evalua înainte de pregătirea unei noi strategii sau a unei noi perioade de finanțare, pentru ajustarea portofoliului, a țintelor și a modelului de cooperare. Evaluarea se realizează de Grupul de Coordonare, cu sprijinul GL1 și GL2 și, după caz, cu consultare publică; se pot organiza și evaluări tematice. Criteriile sunt:

Tabelul 49: Criteriile de evaluare

Criteriul	Întrebarea principală
Eficacitate	În ce măsură s-au atins obiectivele și țintele? A funcționat cooperarea?
Eficiență	Resursele au fost folosite economic, iar proiectele, realizate la timp?
Relevanță	Obiectivele și proiectele răspund în continuare nevoilor teritoriului?
Impact	Ce schimbări durabile s-au produs în ZUF?

Concluziile pot fundamenta actualizarea portofoliului (7.5) sau, după caz, revizuirea strategiei (7.6).

7.5. Actualizarea Planului de acțiune și a Portofoliului

Planul de acțiune (4.1) și portofoliul (Anexa 2) se actualizează în funcție de oportunitățile și prioritățile identificate, fără modificarea viziunii și a obiectivelor strategice. Actualizările curente se aprobă de Grupul de Coordonare.

Tabelul 50: Operațiuni de actualizare

Operațiunea	Cum se realizează
Introducerea unui proiect	Cod unic, încadrare la o prioritate, aplicarea criteriilor de selecție (4.3)
Reformularea unui proiect	Se păstrează codul, se consemnează modificarea și se reaplică criteriile, dacă este cazul
Reprioritizarea	La nevoie, după actualizarea stadiului, a bugetului și a surselor; proiectele intrate în implementare ies din prioritizare
Eliminarea unui proiect	Motivat: finalizare, dublare, pierderea relevanței sau renunțarea titularului; proiectele finalizate rămân în evidență
Modificarea planului de acțiune	Responsabili, parteneri, perioade și indicatori, în limitele priorităților aprobate

7.6. Revizuirea SIDU și evidența modificărilor

Strategia se poate revizui dacă actualizarea Planului de acțiune nu este suficientă: la schimbări majore ale cadrului financiar, legislativ sau teritorial, la abateri care afectează obiectivele strategice sau atunci când administrația consideră necesar.

Tabelul 51: Tipuri de modificări și aprobarea lor

Tipul modificării	Obiect	Aprobare
Actualizare curentă	Proiecte, niveluri, stadii, bugete, responsabili, perioade	Grupul de Coordonare
Modificare de conținut	Priorități de intervenție, indicatori, ținte	Hotărâre a Consiliului Local, după consultarea UAT implicate
Revizuire	Viziune, direcții, obiective strategice, arie teritorială, model de cooperare	Hotărâre a Consiliului Local; consultare publică și informarea consiliilor locale ale comunelor, după caz

Modificările se consemnează într-un **Registru al versiunilor**, care indică data, documentul și poziția modificată, motivul, decizia și efectul asupra altor documente. Versiunile aprobate se arhivează, iar versiunea în vigoare este publică.

7.7. Riscuri și măsuri de răspuns

Riscurile pot fi reanalizate ori de câte ori este necesar, odată cu situația monitorizării. Aprecierea probabilității și a impactului este preliminară.

Tabelul 52: Registrul riscurilor

Riscul	Categoria	Prob. / impact	Răspuns
Implicare redusă a administrațiilor în cooperare	Instituțional	Medie / mare	Persoane de contact; consultare anuală; acorduri pe proiect
Schimbarea echipelor și pierderea continuității	Instituțional	Medie / mediu	Baza unică de monitorizare; Registrul versiunilor
Capacitate redusă de pregătire a proiectelor	Instituțional	Mare / mare	Pregătire etapizată și în comun; formare; expertiză punctuală
Întârzieri sau modificări ale finanțărilor 2028–2034	Financiar	Mare / mare	Proiecte mature; surse alternative; actualizarea portofoliului la nevoie
Cofinanțare insuficientă sau costuri de operare ridicate	Financiar	Medie / mare	Estimarea costurilor înainte de decizie; eșalonare
Întârzieri la avize, achiziții și contractare	Procedural	Medie / mediu	Planificare realistă; documentații complete
Date incomplete sau necomparabile	Procedural	Mare / mediu	Fișă de date, la solicitare; preluarea datelor publice
Declin demografic și deficit de forță de muncă	Extern	Mare / mare	Intervenții pentru locuire, ocupare și servicii
Restructurarea marilor angajatori	Extern	Medie / mare	Diversificare economică; formare; sprijin pentru IMM
Fenomene climatice extreme și riscuri industriale	Extern	Medie / mare	Lucrări de protecție; verificarea riscurilor la proiecte
Modificări legislative	Extern	Medie / mediu	Urmărirea legislației; actualizarea strategiei